Nr 236.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar; given Stockholms slott den 3 mars 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1:o—13:o.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet beträffande ärendet under 1:o här nedan anhåller chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa ärenden angående försäljning av kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar, vilka ärenden synts böra föranleda framställning till riksdagen, samt anför härom följande:

1:o.

Valsberga nr 2 med Länsmansmossen nr 1 i Södermanlands län.

Sedan Kungl. Maj:t med riksdagen genom beslut den 29 maj 1931 och den 18 september 1931 förordnat om åtgärder för försäljning av två lotter av kronoegendomen $^5/_8$ mantal Valsberga nr 2 i Åkers socken med Länsmansmossen nr 1, en äng, i Länna socken av Södermanlands län, nämligen dels huvudgårdslotten mot ett saluvärde av 40,400 kronor och dels ängen Länsmansmossen mot ett saluvärde av 400 kronor, men försäljning av lotterna icke kunnat komma till stånd, förordnade Kungl. Maj:t den 22 april 1932, att huvudgårdslotten skulle ånyo utarrenderas för en tid av fyra år från den 14 mars 1933.

Med anledning härav utarrenderades huvudgårdslotten till den 14 mars 1937, och är lotten för närvarande, sedan kontraktet prolongerats att gälla ytterligare ett år, utarrenderad till David Svensson för en avgäld, som utgår med dels 76 kilogram smör, 9 hektoliter vete och 12.5 hektoliter havre, att lösas med penningar efter senast för länet fastställda pris enligt litt. A i markegångstaxan, dels därutöver 330 kronor.

Ängen Länsmansmossen, vilken angränsar Gripsholms slottsförvaltning tillhörande ägor, har sedan år 1932 disponerats av slottsförvaltningen, som erlagt å lägenheten för tiden därefter belöpande skatter.

Med undantag för omförmälda båda salulotter jämte de båda tidigare frånsålda lägenheterna Stenhagen och Hallmyradelen har egendomen i övrigt jämlikt förordnande av Kungl. Maj:t från den 14 mars 1932 förvaltats såsom kronopark.

Med anledning av egendomens förestående arrendeledighet har domänstyrelsen från vederbörande domänintendent och hushållningssällskaps egnahemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Vidare har uppskattningsförrättning i vederbörlig ordning hållits å egendomen den 16 december 1935. Av det över förrättningen upprättade protokollet med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Johan V. Ström år 1925 över egendomen upprättad karta, inhämtas bland annat följande.

Fastigheten Valsberga 2^1 motsvarar de å berörda karta upptagna delarna av egendomen med undantag av nämnda försålda områden, å kartan utmärkta såsom a 1 + a 2 (Hallmyradelen) och b (Stenhagen), samt för järnväg exproprierad mark. Egendomen, som är belägen vid allmänna landsvägen Valsberga—Berga, cirka 1 kilometer från Valsberga järnvägsstation och cirka 14 kilometer från Strängnäs, innehåller i areal 81.2470 hektar, varav 18.684 hektar tomt och åker, 4.28 hektar äng samt återstoden avrösningsjord. Av avrösningsjorden förvaltas ägofigurerna nr 100 och 102 om tillhopa 37.6050 hektar såsom kronopark.

Ängen Länsmansmossen, som utgör särskild jordeboksenhet, är belägen vid sjön Treskaten inom Länna socken, cirka 1 mil från Valsberga 2^1 samt

cirka 0.5 mil från Byringe järnvägsstation. Fastigheten, som är obebyggd, innehåller i areal 5.3221 hektar äng. Taxeringsvärdet utgör 400 kronor.

Å Valsberga 2^1 äro kronan tillhöriga byggnader i dåligt skick. Stall, ladugård och loge kräva sålunda ombyggnad. Arbetarbostäderna innehålla ej numera föreskrivet ytinnehåll. Kronans åbyggnader äro brandförsäkrade för 53,000 kronor. — Fastigheten är delaktig i Åkers häradsallmänning, och utgjorde utdelningen från allmänningen under sistförflutna år 75 kronor. Egendomen är elektrifierad och tillhör anläggningen kronan. Taxeringsvärdet å fastigheten med undantag av den till kronopark avsatta delen utgör 22,000 kronor, varav 18,700 kronor jordbruksvärde och 3,300 kronor skogsvärde. Kronoparksområdet är taxerat till 8,700 kronor.

Egnahemsnämnden har i yttrande till domänstyrelsen den 4 oktober 1934 förordat förnyad utarrendering av egendomen, medan däremot *domänintendenten,* likaledes före uppskattningstillfället, ansett, att egendomen borde försäljas.

Uppskattningsnämnden har icke funnit något intresse för kronan föreligga att behålla egendomens jordbruksdel, varför denna föreslagits till försäljning. I likhet med vad som förekommit under den år 1929 hållna uppskattningsförrättningen har uppskattningsnämnden ansett, att av fastigheten Valsberga 2^1 borde i kronans ägo fortfarande bibehållas och avstyckas den till kronopark avsatta skogsmarken, omfattande å kartan ägofigurerna nr 100 och 102. Salulotten borde sålunda omfatta fastigheten Valsberga 2^1 i övrigt — med undantag av tidigare frånsålda lägenheter och exproprierad mark — jämte egendomens andel i samfällighet. Salulotten har med en areal av 43.642 hektar, varav 18.684 hektar tomt och åker, 4.28 hektar äng och 20.678 hektar avrösningsjord, av uppskattningsnämnden värderats till 18,500 kronor, varav 7,370 kronor för skogsmark med växande skog samt 900 kronor för kapitaliserad allmänningsutdelning. Nämnden har framhållit, att nuvarande arrendatorn, David Svensson, sedan år 1933 innehaft arrenderätten till egendomen, samt att han i tiden därförut från den 14 mars 1930 brukat egendomen i egenskap av subarrendator. Med hänsyn härtill har nämnden under åberopande av att Svensson väl hävdat egendomen och nedlagt mycket arbete samt en del kostnader för egendomens förbättring, ansett, att salulotten vid försäljning borde hembjudas Svensson.

Svensson, som delgivits försäljningsförslaget, har förklarat sig villig inköpa salulotten mot det åsatta saluvärdet.

Vederbörande *skogsstatstjänstemän* hava meddelat, att de kunnat lämna det av uppskattningsnämnden framlagda försäljningsförslaget utan erinran.

Överlantmätaren har framhållit, att med normal tillväxt den av uppskattningsnämnden föreslagna skogstilldelningen till salulotten måste anses tillräcklig med hänsyn till lotten tilldelad areal inägojord. Med anledning härav syntes hinder icke möta för avstyckning av kronoparksområdet för att bibehållas i kronans ägo.

I samband med frågan om dispositionen av Valsberga 2^1 har fråga uppkommit jämväl om den framtida dispositionen av lägenheten Länsmansmossen 1^1, och har *domänintendenten* härutinnan anfört i huvudsak följande.

Länsmansmossen utgjordes till största delen av mycket sanka ängar. Slåttern å ängarna hade tidigare utarrenderats av kronan mot en årlig avgäld av 5 kronor, men vore ängarna numera till största delen beväxta med starrgräs. I likhet med vad tidigare i samband med av styrelsen företagna åtgärder för försäljning av Länsmansmossen framhållits har domänintendenten ansett det ur alla synpunkter lämpligast, att lägenheten tillades den

kronan tillhöriga under Gripsholms slottsförvaltning stående fastigheten Bråtön. Sistnämnda fastighet bestode av två delar, varav den ena gränsade intill Länsmansmossen. Domänintendenten hade förut tillstyrkt, att slottsförvaltningen i första hand måtte beredas tillfälle att förvärva lägenheten. Därest en dylik disposition icke skulle kunna åvägabringas, borde lägenheten utbjudas till försäljning under hand mot en köpeskilling, motsvarande taxeringsvärdet.

Gripsholms slottsförvaltning har meddelat, att i samband med tidigare företagna utbud för försäljning av Länsmansmossen riksmarskalksämbetet i framställning till Kungl. Maj:t den 18 februari 1932 (finansdepartementet) hemställt om bemyndigande att för inköp av lägenheten få disponera 400 kronor ur Gripsholms slotts försäljningsmedel, vilka fonderats av statskontoret. Berörda framställning vore fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Då emellertid slottsförvaltningen fortfarande vore intresserad av att förvärva Länsmansmossen, har slottsförvaltningen hemställt, att med åtgärder för försäljning av lägenheten tillsvidare måtte anstå, till dess Kungl. Maj:ts beslut över förenämnda framställning förelåge.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 16 november 1937 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid i huvudsak anfört följande.

Styrelsen biträdde uppskattningsnämndens förslag om försäljning av i kronans ägo kvarvarande delar av fastigheten Valsberga 2^1 med undantag av ägofigurerna nr 100 och 102, vilka borde avstyckas samt bibehållas i kronans ägo för att såsom hittills förvaltas såsom kronopark. Det av uppskattningsnämnden för salulotten föreslagna saluvärdet, 18,500 kronor, kunde visserligen i förhållande till det vid uppskattningsförrättning å lotten år 1929 och 1930 uppskattade beloppet å 40,400 kronor synas väl lågt, men torde dock i jämförelse med gällande taxeringsvärde ävensom med hänsyn till det svaga byggnadsbeståndet å lotten kunna godtagas. Nuvarande arrendatorn av egendomen, David Svensson, hade allenast sedan år 1933 innehaft arrenderätten till egendomen. Då Svensson emellertid i realiteten brukat egendomen sedan den 14 mars 1930, syntes egendomen, ehuru Svensson icke författningsenligt ägde förköpsrätt vid lottens försäljning, på av uppskattningsnämnden anförda skäl böra hembjudas honom.

Vidkommande dispositionen av Länsmansmossen 1^1 ville domänstyrelsen åberopa sitt till Kungl. Maj:t den 17 juni 1932 avgivna utlåtande med anledning av riksmarskalksämbetets omförmälda framställning den 18 februari 1932 om övertagande av lägenheten. Styrelsen ansåge sålunda fortfarande, att lägenheten borde överflyttas från styrelsens till riksmarskalksämbetets förvaltning mot en ersättning till statens domäners fond på sätt i ärendet ifrågasatts av 400 kronor. Enligt vad styrelsen inhämtat hade ifrågakomna ärende varit föremål för Kungl. Maj:ts utredning, och hade därvid såväl statskontoret som riksräkenskapsverket ansett, att för ändamålet erforderliga medel kunde disponeras genom anlitande av hos statskontoret för Gripsholms slott fonderade försäljningsmedel.

För en disposition av kronoegendomen på sätt sålunda av styrelsen förordats vore riksdagens medverkan erforderlig.

Departementschefen. Jag finner mig böra biträda det av domänstyrelsen förordade förslaget rörande ifrågavarande kronoegendoms disposition. Vad angår lägenheten Länsmansmossen må framhållas, att det visserligen kan vara föremål för tvekan, i vilka fall kontant ersättning bör utgå vid överflyttning av fast egen-

dom mellan statens olika myndigheter. Emellertid synes det i förevarande fall vara lämpligt, att domänstyrelsen erhåller kontant gottgörelse för marköverlåtelsen, och jag får således, efter samråd med chefen för finansdepartementet, tillstyrka domänstyrelsens förslag även i denna del. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att till förvärv av kronolägenheten Länsmansmossen nr 1 (1^1) i Länna socken av Södermanlands län må ur Gripsholms slotts försäljningsmedels fond tagas i anspråk ett belopp av 400 kronor,

dels ock att, under förutsättning att lantmäteritekniska hinder ej föreligga, i kronans ägo kvarvarande delar av kronoegendomen $^5/_8$ mantal Valsberga nr 2 (2^1) i Åkers socken av Södermanlands län skall, med undantag av ett skogsmarksområde, omfattande å en av distriktslantmätaren Johan W. Ström år 1925 över egendomen upprättad karta ägofigurerna nr 100 och 102, försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. mot ett saluvärde av 18,500 kronor samt med hembudsrätt enligt 9 § i förordningen för egendomens nuvarande arrendator David Svensson; skolande vid försäljningen i övrigt iakttagas, *att* lotten försäljes i befintligt skick med tillträdesrätt för köpare räknat från den 14 mars 1938, *att* varken kronan eller arrendatorn efter tillträdesdagen skall äga framställa ersättningsanspråk gentemot varandra på grund av för egendomen gällande arrendeavtal med undantag dock för till äventyrs oguldna arrendeavgifter och skatter, *att* köparen ansvarar för kostnaden för den för försäljningens genomförande erforderliga avstyckningen av omförmälda i kronans ägo bibehållna skogsmarksområde, *att* i försäljningen ingår kronoegendomens andel i Åkers häradsallmänning *samt att* innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående samt nyttja desamma utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

2:o.

Gottlösa nr 1 och 6 i Östergötlands län.

Kronoegendomen 1 mantal Gottlösa nr 1 jämte Gottlösa nr 6, en utjord, i Veta socken av Östergötlands län är för tiden 14 mars 1918—14 mars 1938 utarrenderad mot en årlig avgäld av 1,790 kronor. Uppskattningsförrättning har den 16 juli 1935 hållits å egendomen. Av det över förrättningen upprättade protokollet jämte övriga handlingar i ärendet, däribland en av extra lantmätaren J. Stånggren år 1915 över egendomen upprättad karta med tillhörande beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, belägen 12 kilometer från Skänninge och 6 kilometer från Mantorps järnvägsstation, är förlagd i två på ett avstånd av cirka 2.5 kilometer från varandra liggande skiften, hemskiftet och utskiftet. Av dessa omfattar hemskiftet, vilket å Stånggrens karta motsvaras av ägofigurerna nr 1—59, en areal av 37.252 hektar åker och tomt, 9.845 hektar ängsmark och 6.000 hektar skogsmark samt utskiftet, vilket å samma karta redovisas med ägofigurerna nr 60—86, en areal av 24.064 hektar åker samt 4.085 hektar betesmark.

Åkerjorden, som är täckdikad, består av godartad lera på lerbotten. Följande å egendomen befintliga, kronan tillhöriga byggnader, nämligen manbyggnaden, ladugården och arbetarebostaden, äro i gott stånd. Kronans övriga byggnader å egendomen äro i medelgott skick.

Å utskiftet äger egendomens arrendator en arbetarebostad samt en ladugårdsbyggnad.

Utskiftet besväras av ett odlingslån, vars annuitet uppgår till 212 kronor 40 öre årligen. Lånet är avsett att slutamorteras år 1938.

Taxeringsvärdet utgör 75,400 kronor.

Uppskattningsnämnden har föreslagit, att hemskiftet skulle försäljas till egendomens arrendator Folke Medborg, vilken innehaft egendomen sedan den 14 mars 1933 och vars far och farfar dessförinnan brukat egendomen under en sammanlagd tidrymd av 75 år. Vidare har nämnden föreslagit, att utskiftet skulle överföras till arrendeegnahemsfonden. Nämnden har åsatt hemskiftet ett saluvärde av 65,600 kronor, därav 960 kronor för skogsmark med växande skog, ävensom ett arrendevärde av 2,402 kronor 60 öre. Utskiftet har saluvärderats till 19,300 kronor samt arrendevärderats till 1,025 kronor.

Arrendatorn Medborg har förklarat sig villig förvärva hemskiftet till det av uppskattningsnämnden föreslagna priset.

Statens jordnämnd har i skrivelse till domänintendenten funnit utskiftet lämpligt för den av jordnämnden bedrivna verksamheten ävensom tillkännagivit, att jordnämnden vore villig medverka till utskiftets överförande till arrendeegnahemsfonden per den 14 mars 1938 under villkor, att överförandet skedde till ett bokfört värde av högst 20,000 kronor, att minst 2,000 kilogram friskt hö och 4,000 kilogram frisk halm medföljde utan kostnad för jordnämnden samt att jordnämnden bereddes möjlighet att redan före överförandet igångsätta byggnads- och andra arbeten å skiftet.

Vederbörande överjägmästare har i avgivet yttrande lämnat uppskattningsnämndens dispositionsförslag utan erinran.

Med skrivelse den 31 januari 1938 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anfört följande.

Styrelsen biträdde uppskattningsnämndens förslag att försälja egendomens hemskifte till arrendatorn Medborg och att överföra egendomens utskifte till arrendeegnahemsfonden. Därvid förutsatte styrelsen, att överenskommelse träffades mellan jordnämnden och Medborg rörande dennes å utskiftet befintliga byggnader. Det hemskiftet av uppskattningsnämnden åsatta saluvärdet, 65,600 kronor, föranledde ingen erinran från styrelsens sida. Därest Medborg komme att förvärva hemskiftet, borde han åläggas att av det stråfoder, han enligt arrendekontraktet hade att avlämna vid avträdandet, tillhandahålla statens jordnämnd 2,000 kilogram friskt hö samt 4,000 kilogram frisk halm.

Domänstyrelsen hade anmodat domänintendenten att ombesörja utarrendering av egendomen under ett år från den 14 mars 1938, därvid styrelsen föreskrivit, att i blivande avtal skulle intagas bestämmelse, att, därest det bleve beslutat, att utskiftet skulle överföras till arrendeegnahemsfonden per den 14 mars 1939, statens jordnämnd redan före nämnda dag skulle äga vidtaga erforderliga åtgärder för utläggande och bebyggande av arrendeegnahem. Vidare torde avtal kunna träffas om tillhandahållande av foder vid tillträdet på sätt jordnämnden ifrågasatt.

Försiktigheten syntes bjuda, att egendomen styckades, innan hemskiftet försåldes.

I yttrande den 19 februari 1938 har *överlantmätaren* anfört, att enligt hans förmenande hinder ur fastighetsbildningssynpunkt jämlikt gällande jorddelningslag icke förefunnes mot den föreslagna uppdelningen av kronoegendomen.

Departementschefen.

I likhet med domänstyrelsen biträder jag uppskattningsnämndens förslag att försälja förevarande kronoegendoms hemskifte till arrendatorn Medborg. För genomförande av denna försäljning erfordras riksdagens medverkan. Sedan riksdagens beslut i försäljningsfrågan meddelats, torde jag för Kungl. Maj:t få ånyo anmäla ärendet i vad det avser frågan om överförande till arrendeegnahemsfonden av egendomens utskifte.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att — sedan kronoegendomen 1 mantal Gottlösa nr 1 jämte Gottlösa nr 6, en utjord, i Veta socken av Östergötlands län uppdelats i två lotter, av vilka den ena skall omfatta hemskiftet å egendomen och den andra utskiftet — förstnämnda lott (hemskiftet), som å en av extra lantmätaren J. Stånggren år 1915 över egendomen upprättad karta utmärkts med ägofigurerna nr 1—59 och i areal innehåller cirka 53.097 hektar, må mot ett saluvärde av 65,600 kronor avyttras enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembudsrätt enligt 9 § i förordningen för egendomens arrendator Folke Medborg och under villkor i övrigt, *att* lotten försäljes med tillträdesrätt den 14 mars 1939, *att* lotten överlåtes i det skick, vari den vid tillträdet befinner sig, *samt att*, därest arrendatorn Medborg kommer att förvärva lotten, Medborg skall av det

stråfoder, som han kontraktsenligt har att den 14 mars 1939 avlämna, tillhandahålla statens jordnämnd 2,000 kilogram friskt hö och 4,000 kilogram frisk halm, varjämte samtliga övriga mellan Medborg och kronan förefintliga på arrendekontraktet om egendomen grundade rättsanspråk i avseende å hemskiftet, med undantag av till äventyrs varande anspråk å oguldna arrendeavgälder och skatter, skola i och genom köpet anses vara reglerade.

3:o.

Stora Folåsa nr 2 i Östergötlands län.

Kronoegendomen $^{3}/_{4}$ mantal Stora Folåsa nr 2 i Rappestads socken av Östergötlands län är enligt ett den 1 juli 1927 dagtecknat arrendeavtal för tiden intill den 14 mars 1938 utarrenderad till Märta Charlotta Johansson mot en årlig arrendeavgift av 1,500 kronor. Vidkommande egendomens disposition efter den 14 mars 1938 är nytt arrendeavtal träffat med arrendatorn gällande för tiden 14 mars 1938—14 mars 1958. Enligt sistnämnda avtal utgår årliga arrendeavgiften med dels 36 hektoliter vete, 35 hektoliter havre och 140 kilogram smör att lösas med penningar efter senast för länet fastställda pris enligt litt. A i markegångstaxan och dels därutöver 932 kronor 50 öre.

Sedan största delen av taket till loge- och ladugårdsbyggnaden å egendomen genom snötyngd och vind nedtryckts och sönderbräckts, har på domänintendentens initiativ förslag till reparation av skadorna å byggnaden upprättats av byggnadskonsulenten Sven Torgersruud i Linköping. Med hänsyn till de relativt höga kostnaderna för takets iordningställande, 3,450 eller 4,500 kronor, beroende på huruvida taket belades med spån eller eternit, ävensom till den omständigheten att byggnaden även efter genomförandet av reparationen fortfarande måste anses opraktisk såväl till inredning som belägenhet, har *domänintendenten* i skrivelse till domänstyrelsen den 28 januari 1938 ifrågasatt lämpligheten ur ekonomisk synpunkt att genomföra byggnadsarbetet i fråga. Då vidare *arrendatorn* av egendomen föreslagit, att den gamla byggnaden skulle ersättas med nybyggnad har domänintendenten ansett lämpligast, att egendomen efter värdering försåldes med hembudsrätt för arrendatorn, vilken jämväl meddelat sig vara spekulant å egendomen.

Med anledning av vad sålunda förekommit har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning i vederbörlig ordning hållits å egendomen den 7 februari 1938. Av det vid förrättningen förda protokollet med tillhörande handlingar, däribland en av e. lantmätaren John Grenholm år 1917 över egendomen upprättad karta, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 13 kilometer från Linköping och 2 kilometer från Vikingstads järnvägsstation, innehåller — med ägor utlagda i två skiften

— i areal 41.1300 hektar, varav 39,0850 hektar tomt och åker, 1.1570 hektar äng och 0.8880 hektar impediment. Någon skogsmark hör sålunda icke till egendomen. Med undantag för omförmälda ladugårdsbyggnad samt boningshuset och flygelbyggnaden, vilka sistnämnda båda byggnader äro i gott stånd, äro kronans hus å egendomen i medelgott stånd. Arrendatorn äger en tillbyggnad till bostadshuset.

Egendomen besväras av avdikningslån. Taxeringsvärdet utgör 44,000 kronor.

Uppskattningsnämnden, som icke ansett någon reparation av ladugårdsbyggnaden lämpligen böra komma till stånd, har med hänsyn till de i förhållande till egendomens taxeringsvärde alltför höga kostnaderna för nybyggnad ansett egendomen böra försäljas till arrendatorn av egendomen mot ett av nämnden föreslaget saluvärde av 45,000 kronor.

Arrendatorn av egendomen har förklarat sig villig inköpa egendomen för det av nämnden föreslagna saluvärdet.

Med skrivelse den 26 februari 1938 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört bland annat följande.

För egen del biträdde styrelsen uppskattningsnämndens förslag om försäljning av egendomen med hembudsrätt för nuvarande arrendatorn Märta Charlotta Johansson, vilken sedan år 1930 arrenderat egendomen, som i tiden därförut från år 1913 innehafts å arrende av hennes make. Egendomen borde försäljas med tillträdesrätt räknat från den 14 mars 1938. Därvid borde föreskrivas, att det för tiden därefter för egendomen träffade arrendeavtalet icke skulle vara gällande.

Departementschefen.

Jag ansluter mig till uppskattningsnämndens, av domänstyrelsen biträdda försäljningsförslag. Då med hänsyn till arrendeavgäldens storlek riksdagens samtycke till försäljningen synes vara erforderligt, hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $^3/_4$ mantal Stora Folåsa nr 2 i Rappestads socken av Östergötlands län må med ett saluvärde av 45,000 kronor försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembudsrätt enligt 9 § i förordningen för arrendatorn av egendomen Märta Charlotta Johansson, skolande vid försäljningen i övrigt iakttagas, *att* egendomen försäljes med tillträdesrätt räknat från den 14 mars 1938 i det skick egendomen vid sagda tidpunkt skall av arrendatorn avlämnas, *att* endast kronan tillhöriga, å egendomen befintliga byggnader och anläggningar ingå i försäljningen, *att* varken kronan eller arrendatorn skall efter tillträdesdagen äga framställa ersättningsanspråk gentemot varandra på grund av det för egendomen intill tillträdesdagen gällande arrendeavtalet, med undantag dock för tilläventyrs oguldna arrendeavgifter och skatter, *att,* därest försäljning av egendomen kommer till stånd, det mellan kronan och arrendatorn den 4 och 21 augusti 1937 träffade arrendeavtalet, av-

seende tiden 14 mars 1938— 14 mars 1958, icke skall vara gällande, *att* köparen ansvarar för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande utgifter för torrläggningsföretag *samt att* innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående samt nyttja desamma utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

4:o.

Stora Brogård nr 1 i Jönköpings län.

Kronoegendomen $^1/_4$ mantal Stora Brogård nr 1 i Bäckseda socken av Jönköpings län är utarrenderad till den 14 mars 1942 mot ett årligt arrende av 600 kronor.

Från arrendet är undantagen dels kronan tillkommande andel i vattenfallet i Emån vid Medeleds kvarn jämte rätt till dammfäste å kronans mark och det utmål av mark vid fallet om 0.4180 hektar, som å en av förste lantmätaren Yngve Ostwald år 1909 över egendomen upprättad karta angivits med röd gränslinje, med kronan eller dess rättsinnehavare förbehållen rätt att avgiftsfritt begagna den å sagda karta med nr 9 upptagna vägen från fallet till landsvägen mellan Vetlanda och Bäckseda, dels ock all egendomens utmark. Berörda andel i vattenfall med utmål är utarrenderad till den 14 mars 1939 mot ett årligt arrende av 150 kronor.

Sedan fråga uppkommit rörande försäljning *dels* till Vetlanda stad av ifrågavarande egendom eller del av densamma för anläggning av ett flygfält invid staden, *dels ock* till Aktiebolaget Förenade Svenska Tändsticksfabriker av visst mindre område av egendomen för industriändamål har saluvärdering av egendomen ägt rum under år 1937. Av instrumentet över värderingen samt övriga ärendet tillhörande handlingar och kartor inhämtas bland annat följande.

Egendomen har en areal av 52.3062 hektar, varav 12.6820 hektar tomt och åker, 3.4470 hektar äng och 36.1772 hektar avrösningsjord. I denna areal ingår förberörda utmål om 0.4180 hektar.

Byggnadernas allmänna tillstånd är knappast medelgott. De äro väl underhållna och tillräckliga för egendomen med arrendatorns hus inberäknade. De arrendatorn tillhöriga byggnaderna utgöras av en vinkelbyggnad vid boningshuset inrymmande 2 rum, en tillbyggnad vid köket innehållande skafferi, vandringshus vid logen och vedbod samt elektriska ledningar för belysning. Vid lägenheten Skogslund finnes boningshus tillhörigt Kristina Stork.

Taxeringsvärdet utgör 15,200 kronor för inägorna samt 11,200 kronor för skogsmark och växande skog.

Den del av egendomen, som avses för anläggande av flygfält invid Vetlanda stad gränsar i norr till stadens industriområden, i öster till järnvägen Vetlanda—Kalmar, i söder till landsvägen Vetlanda—Växjö och i väster till Sliparegårdens mark. Området är tämligen plant. En del jordfasta stenar finnas, men marken kan icke betraktas såsom stenbunden. Vissa delar av avrösningsjorden kräva dikning. Vidare måste en del schaktnings- och planeringsarbeten utföras inom området, innan det kan användas till flygfält. Det område, som Aktiebolaget Förenade Svenska Tändsticksfabriker önskar förvärva, omfattar cirka 7 hektar skogsmark.

Egendomen har av *vederbörande domänintendent* saluvärderats på följande sätt.

I. Område, avsett att försäljas till Vetlanda stad, omfattande hela egendomen med undantag av efterföljande områden II och III. Saluvärde 63,270 kronor, varav 22,420 kronor för växande skog.

II. Utmål samt vatten och grund m. m. vid Medeleds kvarn. Saluvärde 4,000 kronor.

III. Område 7.2100 hektar, avsett att försäljas till Aktiebolaget Förenade Svenska Tändsticksfabriker. Saluvärde 15,315 kronor.

Domänintendenten har anfört bland annat följande. Vid bedömandet av egendomens värde borde hänsyn tagas till att de delar av egendomen, som vore belägna närmast Vetlanda stad ävensom norr om landsvägen ägde visst tomtvärde. Då det emellertid här gällde stora områden, som skulle samtidigt avyttras, kunde värdet å tomtmarken icke sättas allt för högt. Värdet av vatten och grund jämte utmål vid Medeleds kvarn hade beräknats med hänsyn till den arrendeavgift, som kunde tänkas utgå för detsamma. I samband med försäljning borde uppgörelse träffas med arrendatorn om arrendet och optionsrätten ävensom angående övertagande av de byggnader och anläggningar å egendomen, som tillhörde denne. Vidare borde Kristina Stork (dennas rättsinnehavare Anna Samuelsson) förbehållas rätt att hava ett boningshus kvarstående å lägenheten Skogslund.

Överlantmätaren har ansett hinder icke möta för avstyckning av omförmälda område III, vilket vore avsett att användas för industriellt ändamål.

Sedan *Aktiebolaget Förenade Svenska Tändsticksfabriker* förklarat sig vilja inköpa området III av egendomen mot en till 22,325 kronor förhöjd köpeskilling, har även *Vetlanda stad* meddelat, att stadsfullmäktige beslutat söka förvärva egendomen för ett pris av (63,270 + 22,325 =) 85,595 kronor. Härefter har *drätselkammaren* i Vetlanda i skrivelse till domänstyrelsen, vid vilken fogats transumt av en mellan staden och förberörda bolag träffad överenskommelse, varigenom bolaget frånträtt sin tidigare hos domänstyrelsen gjorda framställning om förvärv av viss del av egendomen, enär bolagets behov av markutrymme å egendomen blivit tillgodosett genom överenskommelsen, anhållit, att styrelsen måtte avgiva förslag om försäljning av egendomen till staden för ett saluvärde av (63,270 + 15,315 =) 78,585 kronor.

Med skrivelse den 11 februari 1938 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört i huvudsak följande.

Sedan Vetlanda stad förklarat sig önska inköpa områdena I och III av egendomen för en sammanlagd köpeskilling av 85,595 kronor, har staden under hänvisning till omförmälda överenskommelse mellan staden och tändsticksbolaget anhållit att få inköpa samma områden för de vid värderingen åsatta saluvärdena av tillhopa 78,585 kronor. Vid försäljning av områden, avsedda för exploatering för tomt- eller industriändamål, hade styrelsen

i ett flertal fall ansett de av uppskattningsnämnderna åsatta värdena för låga och på grund härav föranstaltat om ny värdering av sakkunnig person, vilket medfört avsevärda förhöjningar av de ursprungliga saluvärdena. I föreliggande fall ansåge styrelsen, att det saluvärde, som ursprungligen åsatts området III — särskilt med hänsyn till att detsamma vore avsett att omedelbart exploateras — vara för lågt. Styrelsen hade därför träffat överenskommelse med bolaget om förhöjning av saluvärdet. Staden hade godkänt även detta saluvärde. Vad staden sedan anfört som skäl för nedsättning av saluvärdet till det av domänintendenten föreslagna, syntes styrelsen ej förtjäna avseende.

Beträffande dispositionen av området vid Medeleds kvarn (II) hade styrelsen för avsikt att framdeles underställa Kungl. Maj:t denna fråga.

I övrigt hade styrelsen ej något att erinra mot det uppgjorda försäljningsförslaget. Egendomen med undantag av sistberörda område och tidigare till försäljning bestämda områden hade en areal av 50.6762 hektar, varav 12.3220 hektar åker, 3.4470 hektar äng och 34.9072 hektar avrösningsjord.

Departementschefen. Jag biträder ifrågavarande försäljningsförslag, sådant det förordats av domänstyrelsen, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $^1/_4$ mantal Stora Brogård nr 1 i Bäckseda socken av Jönköpings län må, med undantag av ett område vid Medeleds kvarn om 1.63 hektar, försäljas till Vetlanda stad mot en köpeskilling av 85,595 kronor under villkor, *att* egendomen må tillträdas omedelbart i befintligt skick, *att* köpeskillingen erlägges kontant vid tillträdet till länsstyrelsen i länet, som har att utfärda köpebrev å egendomen, *att* gällande nyttjanderättsavtal om egendomen skola av staden respekteras, *att* staden genom köpet inträder i de rättigheter och skyldigheter, Kungl. Maj:t och kronan äger till vederbörande nyttjanderättshavare å egendomen, *att* inga enskilda tillhöriga hus och anläggningar vid egendomen ingå i försäljningen, *att* staden är skyldig att inlösa arrendatorn enskilt tillhöriga hus och anläggningar för belopp, varom överenskommelse kan träffas mellan staden och arrendatorn, eller om sådan överenskommelse ej kan träffas, som bestämmes av gode män i den ordning, som finnes stadgad i 2 kap. 8 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom, *att* Anna Samuelsson förbehålles rätt att under sin livstid innehava och bruka lägenheten Skogslund mot en årlig avgift till jordägaren av 20 kronor, *att* kronan eller dess rättsinnehavare förbehålles rätt till väg över egendomen från Medeleds kvarn till allmänna landsvägen mellan Vetlanda—Bäckseda, *att* kostnaderna för avstyckning av den i kronans hand kvarvarande delen av egendomen bekostas av staden, *att* staden ensam skall vidkännas kostnaderna för lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter, *att* staden ansvarar för

alla å den försålda delen av egendomen efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder *samt att* innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar skola äga rätt att hava ledningarna kvarstående och desamma nyttja utan rätt för staden till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

5:o.

Döderhult nr 1 i Kalmar län.

Kronoegendomen 1 mantal Döderhult nr 1 i Döderhults socken av Kalmar län är utarrenderad till den 14 mars 1938 mot arrende, som för arrendeåret 14 mars 1937—14 mars 1938 utgår med 1,677 kronor 42 öre.

Tidigare har Kungl. Maj:t genom beslut den 9 mars 1934 förordnat, att av egendomen skulle försäljas sexton lotter, vilka å en av distriktslantmätaren Erik Hähnel år 1932 upprättad karta betecknats med litt. A + B, C, D, E, F, G, H, J, K, L, M, N, O, P, Q och R + S. Av dessa lotter äro samtliga med undantag av lotterna litt. E och O sålda. Lotten litt. O är utarrenderad till den 14 mars 1939 mot ett årligt arrende av 14 kronor. Lotten litt. E är utbjuden till försäljning, men är köpeavtal ännu ej träffat.

Med anledning av egendomens arrendeledighet har domänstyrelsen från domänintendenten och länets hushållningssällskaps egnahemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Härjämte har överjägmästaren i Södra distriktet yttrat sig rörande egendomens disposition. Slutligen har uppskattningsförrättning hållits å egendomen den 27 maj 1936 och den 27 april 1937. Av instrumentet över förrättningen jämte övriga ärendet tillhörande handlingar samt en av extra lantmätaren G. E. Markman år 1893 upprättad av extra lantmätaren Ture Westergren år 1913 kopierad och kompletterad karta över egendomen med beskrivning och en av distriktslantmätaren Gösta Alm år 1936 upprättad karta med beskrivning över vissa områden av egendomen inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 3 kilometer från Oskarshamns stad och 4 kilometer från Forshults järnvägsstation, gränsar i öster mot stadsgränsen, i norr mot ecklesiastikt boställe, i väster mot den av Döderhults kommun nyligen inköpta egendomen Marieholm med Lagmanskvarn och i söder mot egendomens skogsområde.

Egendomen har en areal av 522.1040 hektar, varav 63.58 hektar tomt och åker, 26.405 hektar äng och odlingsmark, 431.895 hektar avrösningsjord och 0.224 hektar impediment.

Å egendomen finnas två torp, Tratten och Hackhem, bebyggda med kro-

nan tillhöriga hus, och en lägenhet, lott XXVI å Westergrens karta, bebyggd med innehavaren, David Nilsson, tillhöriga boningshus och uthus.

Byggnaderna äro vid huvudgården på grund av hög ålder så otidsenliga att, även om de möjligen kunde användas under en ny arrendeperiod, framställningar från arrendatorns sida om ett flertal nya hus knappast kunde avslås. Endast svin- och hönshuset samt avträdesbyggnaden äro nya och i gott skick. Samtliga hus, utom boningshusen, äro täckta med spån eller papp. På båda torpen äro byggnaderna ännu sämre och så murkna och otidsenliga, att ombyggnad erfordras.

Arrendatorn äger å egendomen en dricksvattenbrunn med pump i närheten av huvudgårdens boningshus samt elektrisk installation, telefonledning, cementcistern i ladugården, hydrauliska vädurar i en bäck å egendomen m. m.

Taxeringsvärdet utgör för jordbruksfastigheten 50,500 kronor.

Egendomen har del i avdikningslån för »Fredriksbergs torrläggningsföretag av år 1928».

Elektriska ledningar äro framdragna över egendomen.

I särskilda till domänstyrelsen ingivna till uppskattningsnämnden överlämnade skrivelser hava dels *Oskarshamns drätselkammare* anhållit att få underhandla med styrelsen rörande köp av vissa områden av egendomen intill stadens gräns i söder och väster, dels ock *Döderhults kommuns fastighetsnämnd* anhållit att vid försäljning av egendomens inägor erhålla hembudsrätt.

Domänintendenten har, före uppskattningstillfället, anfört, att endast vissa områden av egendomen, som vore särskilt lämpliga för tomtupplåtelser, borde reserveras för dylikt ändamål, medan egendomen i övrigt borde ostyckad bibehållas i kronans ägo. *Egnahemsnämnden* och *överjägmästaren* hava i huvudsak anslutit sig till domänintendentens uttalande.

Uppskattningsnämnden har föreslagit, att av egendomen måtte försäljas två med litt. A och B å Westergrens karta av år 1913 betecknade områden. Lotterna vore efter nymätning exakt upptagna å den karta med beskrivning av år 1936, vilken Oskarshamns stad bifogat sin ansökning.

Lotten litt. A (A^{I} och A^{II} å 1913 års karta), innehållande en areal av 44.748 hektar, varav 14.267 hektar tomt och åker, 3.133 hektar äng och odlingsmark samt 27.348 hektar avrösningsjord, hade — växande skog oberäknad — saluvärderats till 21,624 kronor. Arrendevärde 520 kronor. Lotten borde hembjudas Döderhults kommun. I försäljningen skulle ej ingå en gammal skvaltkvarn belägen i gränsen mellan förenämnda bäck och ägofigur nr 13 å 1913 års karta. Även kronans andel i bäcken norr om kyrkskiftet A^{I}, skulle ingå i köpet, men däremot icke den del av bäcken, som vore belägen mitt för försålda lägenheterna I—VI å 1913 års karta. Köparna till denna lott borde tillförbindas att lämna Irenes Petersson och Matilda Petersson skälig ersättning för dem tillhöriga anläggningar, dock ej över 50 procent av värdet.

Lotten litt. B (området norr om gränslinjen d, b och c å 1936 års karta), innehållande en areal av 43.929 hektar, varav 22.881 hektar tomt och åker, 1.741 hektar äng och odlingsmark samt 19.307 hektar avrösningsjord, hade — växande skog oberäknad — saluvärderats till 27,842 kronor. Arrendevärde 820 kronor. Lotten borde hembjudas Oskarshamns stad.

Vid försäljningarna borde köparna åläggas att efter den båtnad, som belöpte å respektive salulotter, bestrida kronans andel i annuiteterna å avdikningslånet för »Fredriksbergs torrläggningsföretag av år 1928». Vid avstyckning av lotterna borde kronan tillförsäkras rätt till erforderliga utfartsvägar över lotterna fram till landsvägen ävensom nyttjanderätt till eventuell upplagsplats å ägofigur litt. a å 1936 års karta.

Återstoden av egendomen borde bibehållas under skogsstatens förvaltning. Några ytterligare försäljningar av mark borde ej äga rum.

De vid förrättningen närvarande ombuden för Oskarshamns stad och Döderhults kommun hade förklarat sig kunna godtaga den föreslagna uppdelningen av området, även om deras uppdragsgivare hade önskat förvärva hela området eller större delen av detsamma.

Överlantmätaren har meddelat, att hinder icke torde möta mot avstyckning av de föreslagna lotterna A och B, antingen i ett sammanhang, eller vardera lotten för sig.

Enär domänstyrelsen ansett, att uppskattningsnämnden vid värderingen ej tagit tillräcklig hänsyn till de tomtvärden områdena kunde äga, har styrelsen föranstaltat om ny saluvärdering av desamma genom länsarkitekten Olof Lundgren, Växjö.

Länsarkitekten Lundgren har i yttrande till domänstyrelsen förklarat, att han ansåge saluvärdet för lotten litt. A böra utgöra 33,900 kronor och för lotten litt. B 49,300 kronor.

Domänstyrelsen har ansett, att båda lotterna borde i första hand hembjudas Döderhults kommun, inom vilken egendomen vore belägen, och hos kommunen anhållit om meddelande, huruvida kommunen önskade förvärva lotterna eller någon av dem för de av länsarkitekten Lundgren föreslagna saluvärdena.

Ordföranden i Döderhults kommunalfullmäktige har härefter i skrivelse till domänstyrelsen anmält, bland annat, att Döderhults kommun vore villig inköpa ifrågavarande två lotter litt. A och B, för 33,900 respektive 49,300 kronor samt att för den växande skogen erlägga ett belopp beräknat efter à-pris, varom överenskommelse kunde komma att träffas mellan styrelsen och kommunen. För likvidering av köpesumman ämnade kommunen upptaga ett trettioårigt amorteringslån.

Med skrivelse den 4 februari 1938 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid tillstyrkt försäljning av omförmälda lotter litt. A och B till Döderhults kommun för en köpeskilling av tillhopa 83,200 kronor jämte den köpeskilling för växande skog, varom överenskommelse kunde komma att träffas mellan kommunen och styrelsen. Styrelsen hade gått i författning om egendomens utarrendering till den 14 mars 1939.

Härefter har *Oskarshamns drätselkammare* i en till jordbruksdepartementet inkommen skrift, varöver domänstyrelsen den 21 februari 1938 avgivit infordrat utlåtande, gjort förnyad framställning om att Oskarshamns stad måtte få inköpa det område av kronoegendomen, som uppskattningsnämnden föreslagit. I utlåtandet har *domänstyrelsen* vidhållit sitt förslag rörande egendomens disposition enligt förenämnda skrivelse den 4 februari 1938.

Slutligen har *ordföranden i Döderhults kommunalfullmäktige* i en till jordbruksdepartementet ingiven skrift hemställt, att Döderhults kommun måtte få förvärva de av domänstyrelsen föreslagna områdena av egendomen.

Departementschefen.

I likhet med domänstyrelsen anser jag övervägande skäl tala för att de till försäljning ifrågasatta områdena av omförmälda kronoegendom hembjudas Döderhults kommun. Den del av egendomen, som avses att bibehållas i kronans ägo, bör förvaltas såsom kronopark. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 1 mantal Döderhult nr 1 i Döderhults socken av Kalmar län två med litt. A och B i en av t. f. distriktslantmätaren Gösta Alm den 17 september 1936 upprättad arealbeskrivning angivna områden om 44.743 respektive 43.929 hektar skola försäljas till Döderhults kommun för en sammanlagd köpeskilling av 83,200 kronor jämte den köpeskilling för växande skog, varom överenskommelse kan komma att träffas mellan kommunen och styrelsen, under villkor *att* i köpet ej ingå kyrkogårdsområdet och tidigare till försäljning bestämda med litt A—S å en av distriktslantmätaren Erik Hähnel år 1932 upprättad karta betecknade områden, *att* lotterna må tillträdas den 14 mars 1939 i då befintligt skick, *att* köpeskillingen erlägges kontant vid tillträdet till länsstyrelsen, som har att utfärda köpekontrakt och köpebrev rörande lotterna, *att* förbehåll göres för de jämkningar i gränserna, som kunna komma att föreskrivas vid blivande avstyckningsförrättning å egendomen, *att* vid denna förrättning den utanför lotten II å omförmälda år 1913 kompletterade karta framgående bäcken om möjligt skall tilläggas denna lott, *att* i kronans hand kvarvarande del av egendomen förbehålles rätt till vägar över egendomen, *att* kronan eller dess rättsinnehavare förbehålles rätt att som upplagsplats nyttja ett med litt. a å en av t. f. distriktslantmätaren Gösta Alm år 1936 upprättad karta över vissa delar av egendomen betecknat område, *att* kommunen genom köpet inträder i de rättigheter och skyldigheter kronan kan äga till vederbörande nyttjanderättshavare å lotterna, *att* inga enskilda tillhöriga hus och anläggningar och sålunda ej heller en till Stranda härads hembygdsförening överlåten skvaltkvarn ingå i försäljningen, *att* kommunen skall vara skyldig att inlösa enskilda personer tillhöriga hus och anläggningar å lotterna till skäligt pris, som i brist på överenskommelse bestämmes av skiljemän såsom i 2 kapitlet 8 § lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom är stadgat för där avsett fall, *att* kommunen gäldar efter tillträdesdagen å egendomen belöpande annuiteter å ett avdikningslån för »Fredriksbergs torrläggningsföretag av år 1928», *att* kommunen ansvarar för alla övriga på egendomen efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, *att* kommunen ensam skall vidkännas kostnader för lotternas avstyckning, lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter, *att* innehavare av över lotterna med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående

och desamma nyttja utan rätt för kommunen till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

6:o.

Hyllie nr 25 och 33 i Malmö stad.

Kronoegendomen 1/2 mantal Hyllie nr 25 och 1/2 mantal Hyllie nr 33 i Malmö stad är utarrenderad till den 14 mars 1939 mot ett årligt arrende av dels 77 hektoliter vete, 95 hektoliter korn och 342.5 kilogram smör att lösas med penningar efter senast för länet fastställda pris enligt litt. A i markegångstaxan dels därutöver 3,247 kronor 50 öre. För arrendeåret 14 mars 1936—14 mars 1937 utgick arrendet med 6,098 kronor 65 öre.

I skrivelse till domänstyrelsen den 2 augusti 1934 anförde drätselkammaren i Malmö följande.

Från och med år 1915 införlivades Limhamns köping med Malmö stad. Det införlivade området motsvarade numera stadsdelen Limhamn. Inom denna stadsdel ägde Malmö stad — förutom viss gatumark — endast mindre omfattande jordområden, medan staden i äldre stadsdelar ägde mera vidsträckta och med hänsyn till den av staden bedrivna fastighetspolitiken mera lämpligt belägna jordområden. För bedrivande av en rationell fastighetspolitik från stadens sida inom stadsdelen Limhamn framstode det givetvis som ett önskemål för staden att kunna förvärva för dylikt ändamål lämpliga jordområden inom denna stadsdel. Här vore bland annat förenämnda kronoegendom 1/2 mantal Hyllie nr 25 och 1/2 mantal Hyllie nr 33 belägen. Enligt stadens mening skulle ett förvärv åt staden av denna fastighet på ett lyckligt sätt främja stadens fastighetspolitik inom ifrågavarande stadsdel. Såsom ett mycket betydelsefullt led i denna verksamhet inginge nämligen, att staden till billigt pris borde kunna tillhandahålla byggnadsmark särskilt till egnahemsbyggare. Drätselkammaren anhölle på grund därav å stadens vägnar, att styrelsen ville med kammaren förhandla om villkoren för försäljningen.

Över berörda skrivelse avgåvos yttranden av vederbörande domänintendent, arrendator, länsarkitekt och länsstyrelse. Av yttrandena inhämtas bland annat följande.

Domänintendenten meddelade, att egendomen i fråga genom sin goda åkerjord, bebyggelse och sitt läge hörde till de värdefullaste i länet. Då någon risk att egendomen skulle komma att falla i värde icke förefunnes, syntes en försäljning böra tagas under övervägande endast därest den köpeskilling, som erbjödes, motsvarade värdet.

Egendomens arrendator, Olof Almroth, framhöll, att han brukat egendomen i 11 år och därvid, i förlitande på den honom tillkommande optionsrätten vid egendomens förnyade utarrendering, hållit egendomen i så hög kultur som möjligt och dessutom på densamma verkställt högst betydande nybyggnader. Skulle staden nu komma att förvärva egendomen, fölle med

säkerhet optionsrätten bort efter arrendetidens utgång, och komme arrendatorn då att tillfogas betydande förluster. Det vore att märka, att det funnes åtskilliga andra egendomar i privat ägo, som staden kunde förvärva och som dessutom voro belägna närmare stadsdelen Limhamn än denna egendom, som låge i stadsdelens utkant. På grund härav avstyrkte arrendatorn bestämt bifall till framställningen.

Länsarkitekten anförde, att av drätselkammaren åberopade skäl för en försäljning syntes välmotiverade. Något behov för kronan att besitta egendomen förelåge ej, då kronan bland annat i f. d. Kronprinsens husarregementes etablissement ägde stora och välbelägna områden för eventuella behov.

Länsstyrelsen biträdde domänintendentens förslag.

På domänstyrelsens föranstaltande har härefter uppskattningsförrättning hållits å egendomen åren 1935 och 1936. Av instrument över denna förrättning, en av stadsingenjören Magnus Wennström på uppdrag av uppskattningsnämnden upprättad promemoria samt övriga ärendet tillhörande handlingar och karta inhämtas bland annat följande.

Egendomen är utlagd i ett hemskifte och ett strandskifte. Hemskiftet har enligt stadens fastighetsregister en areal av 46.7321 hektar och finnes där antecknat, att arealen enligt enskifteshandlingar av den 29 september 1809 utgjorde 46.666 hektar samt att ökningen i areal, 0.0661 hektar, uppkommit genom ägoutbyte »med byns vattning». Till fastigheten hör andel i till gemensamt behov undantagna områden. Strandmarksskiftet innehåller enligt fastighetsregistret 18,472 hektar. Dessa arealuppgifter äro hämtade av senast verkställda laga mätningsförrättning över egendomen (enskiftet 1809). Enligt beskrivning till en av distriktslantmätaren R. Malmberg år 1926 över egendomen upprättad karta innehåller hemskiftet 48.448 hektar och strandskiftet 25.736 hektar, eller tillhopa 74.184 hektar. Vidare kan ifrågasättas, huruvida icke den utanför strandskiftet liggande delen av »stenören» eller »ön» jämte mellanliggande vattenområde tillhör kronoegendomen. Sistnämnda områden utgöra 5.088 hektar varav 0.44 hektar äng och 4.648 hektar impediment (vattenområde). Den till egendomen hörande marken torde alltså sannolikt utgöra 79.272 hektar, varav 54.787 hektar tomt och åker, 19.658 hektar äng och 4.827 hektar impediment.

Av kronan tillhöriga byggnader är boningshuset utmärkt, loglängan förstklassig, stallbyggnaden gammal men i gott skick och för egendomen tillräcklig, ungdjursstallet underhaltigt, svinhuset olämpligt konstruerat samt stathuset i behov av ombyggnad. Arrendatorn äger två öppna vagnskjul, ett redskapshus och ett hönshus, brandförsäkrade för tillhopa 10,000 kronor.

Åkern består i hemskiftet av förstklassig djupmylla på märgel och lerbotten. Strandskiftet, beläget cirka 3 kilometer från gården utmed Öresund, har lätt sandmylla på kalkstensbotten.

Egendomens taxeringsvärde utgör 169,000 kronor.

Wennström har i förenämnda promemoria anfört bland annat följande.

Enär egendomens läge såväl beträffande hemskiftet som strandskiftet vore sådant, att dess värde icke rättvisligen kunde bestämmas ur jordbrukssynpunkt, hade den gradering och värdering av åkerjorden, som eljest skulle hava ifrågakommit, ej verkställts. För hela det markområde, som väster om vägen mellan egendomen och Kroksbäck sträckte sig inåt Limhamn och som å en sträcka om cirka 600 meter gränsade intill hemskiftets västra del, hade förelegat ett stadsplaneförslag, som vunnit stadsfullmäktiges gillande, men sedermera (1918) återkallats och sålunda icke kommit att undergå fastställelseprövning. Det uppgjorda stadsplaneförslaget hade vunnit tillämp-

ning beträffande vissa smärre från varandra skilda byggnadsområden. En del sådana vore belägna invid den ovannämnda vägen mellan egendomen och Kroksbäck och vore närmaste grannar till egendomen. Även om kanske det mesta av denna fastighetsbildning ägt rum före år 1917, hade likväl åtskilliga nya fastigheter där tillkommit efter denna tid. Det torde vara ganska säkert, att en exploatering för byggnadsändamål av en markremsa av hemskiftet längs vägen i fråga lätt nog skulle vara möjlig att genomföra, och med en hovsam prissättning torde ett dylikt exploateringsområde komma att taga i anspråk ett relativt stort djup mot öster av egendomen. I detta fall, liksom eljest när det gällde värdering av sådan mark, varom nu vore fråga, funnes givetvis inga absolut avgörande utgångspunkter. Stadsplan saknades och styckningsplan eller annan exploateringsplan förelåge ej heller. Någon utredning angående vattenavloppsförhållanden vore ännu icke verkställd. Skulle en försäljning av egendomen komma i fråga, torde kronan icke kunna helt bortse från den värdestegring av fastigheterna, som med all säkerhet kunde påräknas. Wennström ansåge sig icke kunna tillstyrka en försäljning av hemskiftet till ett lägre pris än 5,000 kronor per hektar. Beträffande strandskiftet så låge detta på tre sidor omgivet av mark, som ägdes av ett större industriföretag. Dess fjärde sida vette mot havet. Företaget i fråga hade låtit utföra omfattande utfyllnadsarbeten å områdena såväl norr som söder om strandskiftet. Åtskilliga synpunkter talade för att företaget i fråga skulle kunna hava behov av att komma i besittning av det nu ifrågavarande strandskiftet, och skulle detta vara riktigt, torde kronan med minst lika stor fördel kunna göra en eventuell försäljning direkt till företaget i stället för till Malmö stad. Då strandskiftet dessutom låge avsevärt närmare stadsplanelagt område och större bostadsbebyggelse än hemskiftet och då huvudvägar redan vore planerade såväl invid som tvärs genom området och på allra sista tiden förslag uppkommit, att en eventuell Öresundsbro skulle å denna sidan sundet hava sin begynnelsepunkt i fastighetens omedelbara närhet, så förelåge ännu flera moment, som var för sig kunde komma att betyda kanske rätt avsevärda förändringar av fastighetens värde inom en relativt nära framtid. En försäljning av strandskiftet syntes för närvarande knappast tillrådlig och borde under inga förhållanden äga rum till ett billigare pris än 5,000 kronor per hektar. Om man vid beräkning av hemskiftets värde medräknade hela arealen och vid beräkning av strandskiftets värde uteslöte vattenområdet, komme man till ett sammanlagt skäligt värde för hela egendomen av 373,120 kronor.

Uppskattningsnämnden har anslutit sig till de synpunkter, som av Wennström framförts i promemorian, och tillstyrkt försäljning av hela egendomen till Malmö stad för en köpeskilling av 373,120 kronor.

Sedan domänstyrelsen, efter uppskattningsförrättningen, uppdragit åt *länsarkitekten Olof Lundgren* att verkställa värdering av egendomen, föreslog Lundgren i skrivelse den 30 mars 1937, efter närmare motivering, att vid försäljning av egendomen hemskiftet borde åsättas ett värde av 60 öre per kvadratmeter eller för hela skiftet 290,688 kronor samt strandskiftet ett värde av 70 öre per kvadratmeter eller för hela skiftet 180,152 kronor. Enligt detta förslag skulle försäljningsvärdet för egendomen i dess helhet sålunda uppgå till 470,840 kronor.

Sedan domänstyrelsen hos drätselkammaren i Malmö anhållit om meddelande, huruvida staden vore villig att för sistnämnda pris inköpa egendomen,

meddelade drätselkammaren emellertid, att den icke ansåge sig kunna hos stadsfullmäktige föreslå inköp av egendomen för sagda pris.

Sedermera har *drätselkammaren* i skrivelser till domänstyrelsen den 26 juli och den 18 oktober 1937 anfört följande.

För stadens framtida utveckling åt sydväst skulle en långvarig utarrendering av egendomen kunna bliva till stort men. Det låge därför drätselkammaren varmt om hjärtat, att sådana åtgärder icke bleve vidtagna, som försvårade stadens naturliga utbyggande åt detta håll. Som kammaren tidigare framhållit, hade man närmast att räkna med att egendomen, om den överginge i stadens ägo, komme att utnyttjas för egnahemsbebyggelse. För att ett sådant utnyttjande skulle bliva möjligt att genomföra, måste tomterna kunna tilhandahållas till billiga priser. Detta läte sig emellertid icke göra, därest för egendomen betalades så hög köpeskilling, som den av domänstyrelsen påfordrade, vilken för övrigt även i betraktande av inom staden rådande jordvärden icke kunde anses skälig. Till jämförelse kunde nämnas, att Kungl. Maj:t så sent som den 30 oktober 1936 medgivit, att en närbelägen egendom, 1/2 mantal Hyllie nr 29, finge försäljas till staden för en köpeskilling av 90,000 kronor, motsvarande icke fullt 2,300 kronor per hektar.

Drätselkammaren hade för sin del beslutat antaga det av uppskattningsnämnden beräknade försäljningsvärdet 373,120 kronor, ehuru detta värde syntes väl högt.

Med skrivelser den 13 november och den 22 december 1937 har *domänstyrelsen* överlämnat ärendet till Kungl. Maj:t och därvid anfört, att styrelsen med hänsyn dels till vad i ärendet upplysts angående saluvärden vid tidigare försäljningar av närbelägna egendomar, dels till att området vore avsett att utnyttjas för egnahemsbebyggelse ej ville motsätta sig försäljning av egendomen till Malmö stad för det av uppskattningsnämnden föreslagna saluvärdet 373,120 kronor.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 29 januari 1938 har *drätselkammaren i Malmö* meddelat, att Malmö stad vore villig att inköpa egendomen på de av domänstyrelsen i förenämnda skrivelser den 13 november och 22 december 1937 föreslagna villkoren.

Egendomens arrendator O. Almroth har vidare i en den 10 december 1937 dagtecknad skrift hos Kungl. Maj:t hemställt, att vid försäljning av egendomen till Malmö stad i försäljningsvillkoren måtte föreskrivas, att köparen skulle vara skyldig *dels* att utgiva ersättning till Almroth för trädesbruk, gräs-, frö- och höstsädessådd samt gottgörelse för Almroth tillhöriga byggnader å egendomen, *dels ock* att, därest köparen utarrenderade egendomen, medgiva Almroth företräde till ifrågavarande arrende.

I utlåtande den 28 februari 1938 över sistnämnda ansökning har *domänstyrelsen* anfört bland annat följande.

Vad först beträffade arrendatorns framställning rörande ersättning för trädesbruk samt höstplöjning, gräs-, frö- och höstsädessådd, tillvaratoges arrendatorns intressen genom att bland köpevillkoren — såsom styrelsen föreslagit — intoges en bestämmelse om att staden genom köpet skulle inträda i de rättigheter och skyldigheter, Kungl. Maj:t och kronan ägde till vederbörande nyttjanderättshavare å egendomen.

Angående ifrågasatt inlösen av byggnader och ersättning för en trösklänga, finge styrelsen först framhålla, dels att ett av arrendatorn såsom honom enskilt tillhörigt angivet bostadshus inlösts av kronan mot ersättning som utgått genom arrendeavkortning år 1930, dels att kronan bidragit till trösklängans uppförande med 16,400 kronor och att arrendatorn för den nytta han komme att få av den nya byggnaden skulle betala överskjutande belopp. Rörande övriga byggnader finge styrelsen framhålla, dels att något förslag om inlösen av dessa ej framlagts av uppskattningsnämnden, dels att bestämmelser om inlösen av arrendator tillhöriga byggnader funnes intagna i 2 kap. 18 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom och dels att man torde kunna förutsätta att, då försäljning skedde till kommunen, denna vid arrendatorns frånträdande av arrendet inlöste de byggnader kommunen kunde hava användning för. Underhandlingar härom skulle hava inletts med staden, om tiden tillåtit, men med hänsyn till önskvärdheten av att försäljningsfrågan underställdes innevarande års riksdag, hade styrelsen ej vidtagit åtgärder härutinnan. Sådana underhandlingar med staden och arrendatorn kunde dock upptagas av styrelsen sedan statsmakterna beslutat om egendomens försäljning.

Beträffande slutligen optionsrätten torde hela egendomen ej omedelbart tagas i anspråk för bebyggelse; och förutsatte styrelsen härvid, att staden komme att i första hand hembjuda Almroth arrendet.

På grund av vad styrelsen sålunda anfört finge styrelsen hemställa, att nu ifrågavarande ansökning icke måtte föranleda annan åtgärd än att Kungl. Maj:t, sedan försäljningsbeslut fattats, uppdroge åt styrelsen att underhandla med staden och arrendatorn om den ifrågasatta inlösen av byggnader och därvid vidtaga de åtgärder, som omständigheterna kunde betinga.

Departementschefen.

Jag biträder domänstyrelsens förslag om försäljning av ifrågavarande kronoegendom till Malmö stad. Vad angår arrendatorn Almroths hemställan om ersättning för honom tillhöriga byggnader förutsätter jag, att erforderliga åtgärder vidtagas för denna frågas reglering, innan försäljningen till staden avslutas. Vidare utgår jag ifrån att staden, i den utsträckning densamma ej anser sig böra omedelbart exploatera egendomen för byggnadsändamål, beaktar Almroths framställning om företrädesrätt till arrendet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $^1/_2$ mantal Hyllie nr 25 och $^1/_2$ mantal Hyllie nr 33 inom Malmö stad må försäljas till staden mot en köpeskilling av 373,120 kronor under villkor, *att* egendomen må tillträdas den 14 mars 1939, *att* egendomen försäljes i befintligt skick, *att* egendomen försäljes med den rätt, kronan kan äga till den utanför strandmarksskiftet belägna »stenören» eller »ön» ävensom med egendomen tillkommande rätt till vattenområde, *att* köpeskillingen erlägges kontant vid tillträdet till länsstyrelsen, som har att utfärda köpebrev å egendomen, *att* staden genom köpet inträder i de rättigheter och skyldigheter, Kungl. Maj:t och kronan äger till vederbörande nyttjanderättshavare å egendomen, *att* inga enskilda tillhöriga hus och anläggningar

vid egendomen ingå i försäljningen, *att* staden ansvarar för alla på områdena efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, *att* staden skall ensam vidkännas kostnaderna för lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter, *samt att* innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och desamma nyttja utan rätt för staden till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

7:o.

Fastarp nr 3 i Hallands län.

Kronoegendomen 1 mantal Fastarp nr 3 Olov Larsgård i Tvååkers socken av Hallands län är för tiden 14 mars 1919—14 mars 1939 utarrenderad till Tvååkers kommun mot årligt arrende av 2,250 kronor.

Med anledning av den förestående arrendeledigheten har domänstyrelsen från domänintendenten och länets hushållningssällskaps egnahemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Vidare har uppskattningsförrättning hållits å egendomen den 4 december 1936 och den 20 februari 1937. Av instrumentet över denna förrättning jämte övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av lantmäteriauskultanten John Ollner år 1916 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen invid Tvååkers by och stationssamhälle vid västkustbanan 15 kilometer från Varberg och 17 kilometer från Falkenberg, har en areal av 86.064 hektar, varav 47.45 hektar tomt och åker, 1.709 hektar äng, 34.707 hektar betes- och skogsmark samt 2.198 hektar impediment.

Byggnaderna äro väl underhållna och kunna anses vara av medelgod beskaffenhet.

Åkerjorden är mycket ojämn. Allehanda jordarter äro företrädda. Sålunda finnes längst i väster ren sand eller flygsand utan nämnvärd mylla. I egendomens mitt, öster om byggnaderna, består marken av godartad sandjord samt mossjord, under det att i egendomens sydöstra del en lerhaltig mylla är förhärskande. I nordost består jordmånen åter av torr sandmylla, delvis med brännsandsfläckar.

Taxeringsvärdet utgör 51,000 kronor, varav 47,700 kronor jordbruksvärde och 3,300 kronor skogsvärde.

Egnahemsnämnden har funnit det lämpligt, att egendomen försåldes och styckades till egnahemslägenheter.

Domänintendenten har, före uppskattningsförrättningen, anfört, att egendomen av Tvååkers kommun brukades i samband med dess försörjningshem, som vore uppfört å en angränsande tomt. Egendomens boningshus användes till skola. På grund av byggnadsbeståndets goda beskaffenhet och tillräcklig-

het syntes egendomen ej böra ytterligare styckas utan ånyo utarrenderas. Å egendomen funnes en torplägenhet, som vore bebyggd med innehavaren tillhöriga hus. Lägenheten låge skild från huvudgården genom järnväg och en frånsåld tomt, så att lägenheten knappast kunde utökas med jord från huvudgården. Lägenhetens mark vore att betrakta som tomtmark på grund av sitt läge intill Tvååkers stationssamhälle.

Uppskattningsnämnden har anfört följande. Egendomen hade saluvärderats under förutsättning att Tvååkers kommun skulle inköpa egendomen. Då ett av skälen för kommunen att förvärva egendomen vore, att kommunen skulle kunna på lämpligt sätt reglera tomtavstyckning och tomtförsäljning å platsen, hade nämnden ej ansett skäl föreligga att föreslå olika försäljningslotter. Ej ens lägenheten Storlassatorpet hade värderats för sig, då torpets mark nådde fram till Tvååkers stationssamhälle och det kunde vara av vikt för kommunen att i händelse av köp kunna kontrollera tomtförsäljningarna. Egendomen hade saluvärderats till 54,600 kronor, varav 1,960 kronor för växande skog och 19,600 kronor för åbyggnaderna. 1.45 hektar hade åsatts tomtvärde med 40 öre per kvadratmeter. Arrendevärdet hade uppskattats till 2,330 kronor. Kommunen, som under arrendetiden synnerligen väl hävdat egendomen, önskade ej inköpa densamma, därest försäljningen skulle förbindas med återköpsrätt.

Tvååkers kommun har förklarat sig önska förvärva egendomen för det åsatta saluvärdet, 54,600 kronor.

Överjägmästaren har icke haft något att erinra mot uppskattningsnämndens förslag att hembjuda egendomen till inköp av Tvååkers kommun.

Med skrivelse den 23 oktober 1937 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Hos styrelsen hade Karl Johansson, som sedan 1919 innehade och brukade ett område om cirka 6 hektar av egendomen, det s. k. Storlassatorpet, och ägde därå befintliga byggnader, brandförsäkrade för 6,000 kronor, anhållit att få förvärva detta område. Styrelsen ansåge, att lägenheten, som på grund av sitt läge lämpade sig för upplåtelse till bostadslägenheter borde försäljas till Tvååkers kommun för att kunna exploateras av kommunen. Det kunde förutsättas, att kommunen komme att i görligaste mån låta lägenhetsinnehavaren kvarbliva vid sin jordbrukslägenhet på rimliga villkor.

Därjämte hade ordföranden i Hallands skytteförbunds styrelse, Hugo Linder, anhållit, att, därest egendomen komme att försäljas, i köpekontraktet måtte inryckas en bestämmelse, att Tvååkers-Spannarps skytteförening finge behålla sin nyttjanderätt till den å fastigheten belägna skjutbanan. Domänstyrelsen, som inhämtat att Tvååkers kommun icke torde hava något att erinra mot att skytteföreningen framdeles finge nyttja skjutbanan, ansåge emellertid icke, att något förbehåll om rätt för skytteföreningen att nyttja visst område för skjutbana borde intagas i försäljningsbeslutet. Överenskommelse därutinnan torde kunna träffas mellan föreningen och kommunen. Skulle sådan överenskommelse ej kunna uppnås, torde föreningen kunna utverka rätt att för angivet ändamål expropriera erforderlig mark.

Mot uppskattningsnämndens försäljningsförslag i övrigt hade styrelsen intet att erinra.

Domänstyrelsen har härefter överlämnat ett av domänintendenten den 5 februari 1938 på given anledning avgivet yttrande, däri *domänintendenten* anfört följande.

Sedan fråga uppkommit om försäljning i två lotter av ifrågavarande kronoegendom, nämligen *dels* den väster om västkustbanan belägna delen, det

s. k. Storlassatorpet, till dettas innehavare Karl Algot Johansson, *dels* den öster om järnvägen belägna delen till Tvååkers kommun, hade domänintendenten sammanträffat med ombud för Tvååkers kommun och med Johansson samt därvid föreslagit, att det åsatta saluvärdet å hela kronoegendomen, 54,600 kronor, skulle fördelas sålunda:

Egendomens öster om järnvägen belägna områden	kronor 50,600
Storlassatorpet	» 4,000
Summa	kronor 54,600.

Johansson hade förklarat sig villig att för Storlassatorpet erlägga 4,000 kronor och kommunens ombud hade meddelat, att kommunen skulle acceptera förslaget, att för den övriga delen av egendomen betala 50,600 kronor, då man allmänt hyste den uppfattningen, att Johansson borde få inköpa det av honom innehavda torpet.

Domänintendenten erinrade slutligen, *att* Johansson i mer än 10 år innehaft torpet och väl hävdat jorden, *att* husen å torpet tillhörde Johansson, *att* arealen till torpet vore cirka 7 hektar *samt att* jorden visserligen vore mycket svag men dock på grund av sitt läge ägde visst tomtvärde, vilket motiverade det föreslagna priset.

Överlantmätaren har i infordrat utlåtande den 21 februari 1938 meddelat, att något hinder i lantmäterihänseende för avskiljande från kronoegendomen av det s. k. Storlassatorpet till särskild fastighet icke förefunnes.

Departementschefen. Jag biträder det av domänintendenten i skrivelsen den 5 februari 1938 framlagda förslaget om försäljning av huvuddelen av ifrågavarande kronoegendom till Tvååkers kommun för en köpeskilling av 50,600 kronor samt det s. k. Storlassatorpet till torparen Karl Algot Johansson för en köpeskilling av 4,000 kronor. Då kommunen icke enligt gällande försäljningsförordning är hembudsberättigad, är riksdagens medverkan vid försäljningen erforderlig.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen 1 mantal Fastarp nr 3 Olov Larsgård i Tvååkers socken av Hallands län må med tillträdesrätt den 14 mars 1939 försäljas i två lotter, nämligen huvudgårdslotten eller egendomens öster om västkustbanan belägna områden till Tvååkers kommun för en köpeskilling av 50,600 kronor samt det s. k. Storlassatorpet eller egendomens väster om samma järnväg belägna område till torparen Karl Algot Johansson för en köpeskilling av 4,000 kronor;

skolande vid försäljningarna i övrigt iakttagas, beträffande huvudgårdslotten, att köpeskillingen erlägges kontant vid tillträdet, beträffande Storlassatorpet, att köpeskillingen erlägges i enlighet med föreskrifterna i §§ 21 och 22 A i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., ävensom

beträffande båda lotterna, *att* områdena försäljas i befintligt skick, *att* endast kronan tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningarna, *att* varken kronan eller kommunen skall äga mot varandra framställda anspråk på grund av gällande arrendekontrakt med undantag för tilläventyrs oguldna arrendeavgifter och skatter, *att* förbehåll göres för den jämkning i gränser, som må föreskrivas vid blivande lantmäteriförrättning för avstyckning av Storlassatorpet, *att* innehavare av över områdena med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och desamma nyttja utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna, ävensom för skada som förorsakas å kreatur, *samt att* i övrigt bestämmelserna i förenämnda förordning skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

8:o.

Karleby Nolgården nr 7 i Skaraborgs län.

Kronoegendomen 1 mantal Karleby Nolgården nr 7 i Leksbergs socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1938 mot en årlig avgäld av 1,060 kronor. Uppskattningsförrättning har hållits å egendomen den 11 februari 1937.

Av handlingarna i ärendet samt två till detsamma hörande kartor, den ena upprättad år 1914 av extra lantmätaren E. O. Janson i och för arrendevärdering samt den andra år 1936 av distriktslantmätaren J. Gordh vid avstyckningsförrättning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, belägen sex kilometer från Mariestad, är förlagd i fyra skiften, hemskiftet, madskiftet, utmarksskiftet samt skogsskiftet. Den omfattar en areal av 72.684 hektar, varav 32.053 hektar åker och tomt, 0.113 hektar ängsmark, 40.019 hektar skogsmark samt 0.499 hektar impediment.

Åkerjorden, som är odränerad, består av lermylla å lerbotten samt av madjord, allt av medelgod beskaffenhet. Ängsmarken utgöres av renar och backar m. m. utan egentligt avkastningsvärde. Skogsmarken är godartad.

Å utmarksskiftet finnas två med vederbörande innehavare tillhöriga hus bebyggda ensittarlägenheter.

Av kronans å egendomen varande hus är manbyggnaden i dåligt skick, arbetarebostaden i knappt medelgott skick samt stallet och ladugården i mindre gott skick.

Egendomen har andel i Östra Stöpens häradsallmänning. Utdelningen därifrån har i allmänhet uppgått till 10 kronor per år. Vidare beröres egendomen av två torrläggningsföretag. Kraftaktiebolaget Gullspång—Munkfors har elektriska ledningar framdragna över hemskiftet.

Egendomens taxeringsvärde utgör 27,000 kronor, varav 300 kronor skogsvärde.

Uppskattningsnämnden har på grund av egendomens svaga bebyggelse föreslagit, att egendomen — med undantag av större delen om cirka 27 hektar (betecknad litt. Ea å den av Gordh upprättade kartan) av det under styrelsens skogsförvaltning stående skogsskiftet — skulle försäljas uti tre lotter. Av dessa skulle en lott eller huvudgårdslotten omfatta hemskiftet, madskiftet, mindre delen (cirka 6 hektar) av skogsskiftet ävensom utmarksskiftet med undantag av de två därå belägna ensittarlägenheterna. Övriga två lotter skulle utgöras av de båda ensittarlägenheterna.

Försäljningslotternas arealer och saluvärden framgå av följande uppställning.

Lottens namn	Areal i hektar				Saluvärde kronor
	Tomt och åker	Äng	Avrösn. jord	Summa	
E (huvudgårdslotten)	31.700	0.113	11.619	43.432	33,000
Eb (ensittarläg.)	0.313	—	0.365	0.678	360
Ec (»)	0.120	—	—	0.120	100

Nämnden har förordat, att egendomens arrendator Carl Lycken, som sedan 1910 väl brukat egendomen efter sin fader, vilken i sin tur brukat egendomen sedan år 1894, skulle erhålla hembudsrätt å lotten litt. E. Vidare har nämnden föreslagit, att lotterna litt. Eb och Ec skulle hembjudas dessas nuvarande innehavare, Karl Olofsson respektive Maria Johansson. Olofsson hade innehaft lotten litt. Eb under 12 år och Maria Johansson lotten litt. Ec i 27 år. Byggnaderna å lotterna lämnade nöjaktiga bostäder åt innehavarna och deras familjer.

Arrendatorn Lycken samt *Olofsson* och *Maria Johansson* ha förklarat sig villiga förvärva respektive lotter för de av uppskattningsnämnden föreslagna beloppen.

Överjägmästaren har anfört: Han ifrågasatte skäligheten uti det värde, 5,875 kronor, som av vederbörande skogstaxator år 1935 åsatts i huvudgårdslotten ingående skogsmark och skog. Med hänsyn till att alltför låga à-priser använts samt till att ståndskogen icke obetydligt tillvuxit, sedan den värderats, ansåge överjägmästaren, att värdet av skogsmarken och skogen borde bestämmas till 8,000 kronor samt saluvärdet å lotten i dess helhet till lägst 35,000 kronor. Däremot hade överjägmästaren intet att erinra mot saluvärdena å de båda ensittarlägenheterna. Med hänsyn till att kronan ägde det norr och intill lotten litt. Ea belägna skogsskiftet till Karleby Anders Matsgården 3[1] syntes erforderligt, att bland försäljningsvillkoren rörande huvudgårdslotten intoges förbehåll om rätt för kronan att, utan ersättning för skada och intrång, allt framgent få övertvära huvudgårdslottens skogsskifte, å avstyckningskartan angivet med ägofigur nr 6.

Lycken har härefter förklarat sig avböja inköp av huvudgårdslotten för högre pris än 33,000 kronor.

Med skrivelse den 31 januari 1938 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Styrelsen biträdde uppskattningsnämndens förslag att i tre lotter försälja egendomen med undantag för skogsmarksområdet om 27.63 hektar samt funne sig kunna godtaga de saluvärden, som uppskattningsnämnden åsatt lotterna. Samtliga lotter borde avyttras enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., varvid

Lycken borde tillerkännas hembudsrätt jämlikt 9 § i förordningen samt Olofsson och Maria Johansson hembudsrätt enligt 10 § i förordningen. Ärendet syntes i dess helhet böra underställas riksdagen.

Departementschefen.

Jag har i huvudsak ej något att erinra mot uppskattningsnämndens av domänstyrelsen förordade försäljningsförslag. Dock synes det kunna ifrågasättas, huruvida ej skogstilldelningen till huvudgårdslotten är väl knapp. Ärendet torde emellertid, till undvikande av att försäljningsfrågan onödigt fördröjes, få i befintligt skick underställas riksdagens prövning. Därest så framdeles skulle visa sig behövligt, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva försäljning till huvudgårdslottens köpare av ytterligare skogsmark i den utsträckning, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av den i Leksbergs socken av Skaraborgs län belägna kronoegendomen 1 mantal Karleby Nolgården nr 7 följande lotter må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., nämligen

lotten litt. E (huvudgårdslotten), i areal innehållande cirka 43.432 hektar, med saluvärde av 33,000 kronor och med hembudsrätt enligt 9 § i förordningen för egendomens arrendator Carl Lycken,

lotten litt. Eb, i areal innehållande 0.678 hektar, med ett saluvärde av 360 kronor och med hembudsrätt enligt 10 § i förordningen för Karl Olofsson, samt

lotten litt. Ec, i areal innehållande 0.12 hektar, med ett saluvärde av 100 kronor och med hembudsrätt enligt sistnämnda paragraf för Maria Johansson;

skolande vid försäljningarna i övrigt iakttagas,

beträffande samtliga lotter, *att* lotterna överlåtas med tillträde för köpare, räknat från den 14 mars 1938, *att* lotterna försäljas i det skick, vari de vid tillträdet befinna sig, *samt att* endast kronan tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningarna, ävensom

beträffande lotten litt. E (huvudgårdslotten), *att* kronan såsom ägare av fastigheten Karleby Anders Matsgården 3[1] förbehålles rätt att vid virkesforsling utan ersättning för skada och intrång övertvära huvudgårdslottens skogsskifte, *att,* därest arrendatorn Lycken kommer att förvärva huvudgårdslotten, samtliga mellan honom och kronan förefintliga, på gällande arrendekontrakt grundade rättsanspråk avseende huvudgårdslotten, med undantag för sådana anspråk, som avse till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter, skola i och genom försäljningen anses

vara reglerade, *att,* för såvitt lotten kommer att förvärvas av annan än Lycken samt kronan nödgas till arrendatorn utgiva ersättning för av denne å egendomen verkställd höstplöjning, trädesbruk och sådd, egendomens blivande köpare skall vara pliktig gottgöra kronan vad kronan i berört hänseende erlagt, *att* innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och nyttja desamma utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, *samt att* köparen ansvarar för å huvudgårdslotten efter tillträdesdagen belöpande utgifter för lotten berörande torrläggningsföretag.

9:o.

Kronoparken Villingsberg i Örebro län.

Hos domänstyrelsen har Strömsnäs Jernverks Aktiebolag, Degerfors, anhållit att få förvärva visst område vid Letälven, benämnt Karlsäng, av kronoparken Villingsberg i Nysunds socken av Örebro län. Området är beläget vid enskilda vägen Degerfors—Klippan, omkring 2 kilometer söder om Degerfors samhälle samt omedelbart söder om och i direkt anslutning till bolagets nuvarande industriområde. Bolaget önskade utöka sistnämnda område genom inköp av det kronan tillhöriga området, vilket med hänsyn till belägenhet och i övrigt vore för ändamålet lämpligt. Härjämte har ifrågasatts försäljning till bolaget av ett skogsskifte vid Solberga av ifrågavarande kronopark, vilket skifte är avskilt från kronoparken i övrigt genom järnvägslinjen Laxå—Charlottenberg samt beläget vid allmänna vägen Ölsboda —Degerfors, omkring 700 meter öster om Karlsängsområdet. Även Solbergaområdet angränsar i norr bolaget tillhöriga områden, varå bolaget uppfört boningshus och andra byggnader. Solbergaområdet är avsett att, i den mån utvidgning av bostadsområdet erfordrades, tagas i bruk för uppförandet av bostäder åt bolagets personal.

Av instrument över verkställda värderingar av områdena jämte övriga ärendet rörande handlingar och kartor, inhämtas i huvudsak följande.

Karlsängsområdet.

Arealen omfattar omkring 5.54 hektar, varav 1.26 hektar åker och tomt, 1.07 hektar äng, 0.37 hektar kärr, 0.57 hektar upplagsplats, 0.14 hektar väg (gammal utfartsväg) och 2.13 hektar skogsmark.

Åkerjorden är delvis vattensjuk. Skogsmarken är bevuxen med tallskog i ålder av 10—30 år. Å området finnas boningshus och uthus, vilka tillhöra kronan. Byggnaderna äro i stort sett i nöjaktigt skick. Området har ett vackert läge vid Letälven. Det har av vederbörande värderingsman funnits

lämpligen kunna användas för upplåtelse av tomter för bostads- och industriändamål.

Lägenheten Karlsäng är för tiden till den 14 mars 1940 utarrenderad till Adolf Vilhelm Persson mot årligt arrende av 120 kronor. Persson, som under kronan innehaft lägenheten sedan år 1924, har städse skött lägenheten väl. Han är sedan ett flertal år anställd hos sökande bolaget.

Saluvärdet har uppskattats till 26,330 kronor. Vissa åtaganden rörande underhåll av väg och ändring av viadukt, som bolaget vid inköp av området ansetts böra ikläda sig, ha åsatts ett värde av 2,300 kronor. Köpeskillingen har därför beräknats till (26,330 — 2,300 =) i runt tal 24,000 kronor. Rörande köpeskillingens erläggande samt övriga villkor för köpet föreligger ett under förbehåll om vederbörligt godkännande den 28 juli och den 28 september 1937 mellan jägmästaren i Villingsbergs revir, å ena, och disponenten B. Carleson för bolaget, å andra sidan, träffat köpeavtal. Vidare föreligger utfästelse från bolaget om rätt för kronan såsom ägare av fastigheten Solberga gård, varå ifrågavarande området Karlsäng är beläget, att för all framtid nyttja väg från området norrut över den bolaget tillhöriga fastigheten Strömsnäs 1[1].

Solbergaområdet.

Området, som är obebyggt, omfattar en areal av omkring 14.26 hektar, varav 12.73 hektar skogsmark och 1.53 hektar impediment (mosse).

Marken omkring den genom områdets östra del löpande landsvägen är bergbunden. Jordmånen är i övrigt av god beskaffenhet. Skogen utgöres till övervägande del av genom stormfällningar starkt utglesnade blandbestånd av tall och gran i en ålder av omkring 70 år. Virkesförrådet har uppskattats till 583 kubikmeter. Endast den del av området, som är belägen närmast landsvägen, har av vederbörande värderingsman ansetts lämplig för upplåtelse av tomter. Ifrågavarande del har beräknats omfatta omkring 6 hektar. Med hänsyn till att marken delvis vore bergbunden beräknades dock svårigheter uppstå för anläggande av vatten- och avloppsledningar. Någon större efterfrågan å tomter förefunnes ej. Enligt vad värderingsmannen uppgiver vore området svårbevakat, varför dess försäljning vore önskvärd.

Saluvärdet har uppskattats till 10,000 kronor, vilket belopp föreslagits som köpeskilling. Härav belöper å tomtdelen omkring 6,500 kronor och å övrig del omkring 3,500 kronor. Villkoren i övrigt framgå av ett mellan reviret och bolaget den 28 juli och den 28 september 1937 upprättat preliminärt köpeavtal.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* hava tillstyrkt försäljning av områdena på angivna villkor.

Överlantmätaren har meddelat, att båda områdena äro belägna på fastigheten Solberga gård 1[1], att, under förutsättning att bolaget erhölle tillstånd att förvärva områdena, hinder för avstyckning av desamma knappast torde kunna uppstå, samt att stamfastigheten Solberga gård 1[1] inom den närmaste tiden komme att sammanläggas med ett stor antal kronan tillhöriga fastigheter och att områdena därför måste frånstyckas den genom sammanläggningen uppstående fastigheten.

Strömsnäs Jernverks Aktiebolag, som godtagit försäljningsvillkoren, har dock uttryckt ett önskemål, att bolaget måtte medgivas rätt att vidtaga viss ändring i sträckningen av den utfartsväg, som omnämndes i § 5 i det preliminära köpeavtalet rörande Karlsängsområdet.

Med skrivelse den 11 januari 1938 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anfört följande.

Styrelsen tillstyrkte, att ifrågavarande områden, vilka ej vore behövliga för något domänverkets behov, finge försäljas till bolaget. Karlsängsområdet vore på grund av belägenhet och beskaffenhet lämpligt att tilläggas det bolaget tillhöriga industriområdet, som bolaget hade behov av att utöka. Beträffande Solbergaområdet borde detta i sin helhet försäljas med hänsyn till områdets tämligen isolerade läge i förhållande till kronoparken i övrigt och svårigheten att effektivt bevaka detsamma. Området vore endast delvis lämpligt för tomtändamål och efterfrågan å tomter därstädes vore för närvarande obetydlig. En eventuell försäljning av tomter från området genom kronans försorg beräknades komma att utsträckas över jämförelsevis lång tid, varjämte mer än halva området, som ej kunde utnyttjas för sådant ändamål, skulle komma att bibehållas i kronans ägo. Det syntes därför lämpligast att jämväl Solbergaområdet försäldes till bolaget. Mot överenskomna köpeskillingar och övriga villkor för försäljningarna hade styrelsen icke något annat att erinra än att bolaget borde medgivas rätt att med avseende å sträckningen av utfartsvägen från Karlsängsområdet vidtaga de ändringar, som kunde av kronan godkännas. Ärendet syntes ej kunna avgöras utan riksdagens medverkan.

I härefter avgiven förklaring har arrendatorn *Vilhelm Persson* förklarat sig icke önska förvärva den av honom arrenderade lägenheten Karlsäng.

Departementschefen. På av domänstyrelsen anförda skäl förordar jag försäljning av ifrågavarande två områden till Strömsnäs Jernverks Aktiebolag. Därest statsmakterna bifalla försäljningsförslaget, har bolaget att i vanlig ordning ansöka om tillstånd att förvärva områdena i fråga.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förenämnda i kronoparken Villingsberg i Nysunds socken av Örebro län ingående två områden, benämnda Karlsängsområdet och Solbergaområdet, omfattande en areal av omkring 5.54 respektive 14.26 hektar, må försäljas till Strömsnäs Jernverks Aktiebolag för en köpeskilling av sammanlagt 34,000 kronor samt på villkor i övrigt, som finnas angivna i två mellan jägmästaren i Villingsbergs revir, å ena, samt disponenten B. Carleson för bolaget, å andra sidan, den 28 juli och den 28 september 1937 träffade avtal rörande dels Karlsängsområdet med tillhörande samtidigt dagtecknade förening angående underhåll av väg m. m. å Strömsnäs 1[1] och överenskommelse angående ändring av väg och viadukter m. m. å berörda fastighet, dels ock Solbergaområdet, med tillägg beträffande Karlsängsområdet att bolaget tillförsäkras rätt att med avseende å sträckningen av utfartsvägen från sagda område vidtaga sådana ändringar, som betingas av framtida anläggningar och vilka för kronans del kunna godkännas av domänstyrelsen;

skolande i övrigt vid försäljningarna bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

10:o.

Aspa nr 5 i Västmanlands län.

Kronoegendomen 1 mantal Aspa nr 5 i Björskogs socken av Västmanlands län har genom domänstyrelsens den 3 maj 1932 utfärdade kontrakt varit utarrenderad för tiden 14 mars 1932—14 mars 1937 mot en årlig avgäld av 1,100 kronor. Egendomen är för närvarande utarrenderad till den 14 mars 1939 emot enahanda avgäld.

Uppskattning har hållits å egendomen under år 1937. Av det vid förrättningen förda protokollet med tillhörande handlingar, däribland en år 1933 av distriktslantmätaren Pehr Båth över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, förlagd i ett sammanhängande skifte, är belägen 3 kilometer från Valskogs järnvägsstation och innehåller en areal av 59.2460 hektar, därav 37.4480 hektar åker, 7.0620 hektar äng och 14.7360 hektar avrösningsjord.

Åkern består huvudsakligen av lerjord, något stenbunden, samt till en mindre del av svartmylla. Ängen utgöres av dels slänt till den egendomen i söder begränsande Arbogaån, dels i övrigt vissa sidlänta områden och gärdesbackar.

Å egendomen finnas inga torp. En källare av sten å egendomen äges av Matilda Larsson.

Egendomen har del i Åkerbo häradsallmänning.

Kronans å egendomen befintliga hus äro till större delen i medelgott eller mindre gott skick. Loge och svinhus äro dock i jämförelsevis gott stånd. Stall och ladugård behöva ombyggas, varjämte mangården behöver undergå reparation.

Egendomen har taxeringsvärderats till 32,700 kronor, därav 31,500 kronor för jordbruket.

Uppskattningsnämnden har föreslagit egendomens försäljning i en lott och åsatt egendomen ett saluvärde av 28,600 kronor, därav 3,915 kronor för skog och skogsmark. Det kapitaliserade värdet av allmänningsdelaktigheten har upptagits till 800 kronor. Värderingen är verkställd under förutsättning, att egendomen överlåtes i befintligt skick. Försäljningen borde ske med hembud för arrendatorn Ivar Johansson.

Nämnden har icke funnit anledning föreslå föreskrivande av särskilda villkor om egendomens användning eller återköpsrätt. Skulle likväl föreskrifter härutinnan anses vara erforderliga, har nämnden föreslagit en nedsättning i saluvärdet med tio procent.

Vid försäljningen borde förbehåll göras om rätt för änkan Matilda Larsson att utan särskild avgäld under hennes livstid hava förenämnda källare å egendomen kvarstående.

Överjägmästaren har icke haft något att erinra mot uppskattningen.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 8 februari 1938 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid i huvudsak anfört följande.

Styrelsen biträdde uppskattningsnämndens försäljningsförslag. Som arrendatorn Ivar Johansson icke innehaft egendomen under längre tid än från den 14 mars 1932, kunde hembudsrätt i författningsenlig ordning icke tillerkännas honom. Då han emellertid väl skött egendomen, ansåge styrelsen sig kunna föreslå försäljning av egendomen direkt till Johansson, vilken förklarat sig vilja till det åsatta saluvärdet inköpa egendomen.

Departements-chefen. Jag biträder domänstyrelsens försäljningsförslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen 1 mantal Aspa nr 5 i Björskogs socken av Västmanlands län må mot ett saluvärde av 28,600 kronor försäljas till Ivar Johansson under villkor i övrigt, *att* egendomen försäljes med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1939, *att* egendomen försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, *att* endast kronan tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningen, *att* samtliga kronan och arrendatorn Johansson tillkommande, på arrendekontraktet om egendomen grundade rättsanspråk gentemot varandra med undantag av anspråk på eventuellt oguldna arrendeavgifter och skatter skola i och genom försäljningen anses vara reglerade, *att* änkan Matilda Larsson förbehålles rätt att, så länge hon lever, utan särskild avgäld hava en henne tillhörig källare kvarstående å egendomen, *att* innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och nyttja desamma utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, *att* köpeskillingen för egendomen erlägges på sätt i 21 § och 22 § A i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. stadgas *samt att* i övrigt vid försäljningen av egendomen bestämmelserna i berörda förordning i tillämpliga delar skola lända till efterrättelse.

11:o.

Kronoparken Skinnskatteberg i Västmanlands län.

Sedan fråga uppkommit om försäljning av vissa områden — i huvudsak omfattande arrendelägenheterna Masmästarbo, del av Aspebo, Vetterskoga gård, Vetterskoga jord, Södra Vetterskoga torp och Piltorpet — av kronoparken Skinnskatteberg i Skinnskattebergs socken av Västmanlands län, har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning hållits i vederbörlig ordning år 1937. Av ärendet tillhörande handlingar, däribland vid förrättningen fört protokoll och en av extra lantmätaren Ture Löfgren åren 1935 och 1936 upprättad och av extra lantmätaren Kurt Axén år 1937 kompletterad karta jämte avstyckningshandlingar, inhämtas följande.

Arrendelägenheterna bilda, med undantag av Piltorpet, ett sammanhängande område invid allmänna vägen Köping—Skinnskatteberg, omkring 40

kilometer från Köping och 2—5 kilometer från Skinnskattebergs järnvägsstation. Piltorpet är beläget omkring 2 kilometer söder om sagda område och 7 kilometer från nämnda järnvägsstation.

Lägenheten Masmästarbo är för tiden till den 14 mars 1938 utarrenderad till Anders August Pettersson mot ett årligt arrende av 975 kronor.

Lägenheten Aspebo är för tiden till den 14 mars 1938 utarrenderad till skogsarbetaren Gustav Bertil Larsson mot ett årligt arrende av 90 kronor.

Lägenheten Vetterskoga gård är för tiden till den 14 mars 1938 utarrenderad till Einar Valdemar Nyberg mot ett årligt arrende av 2,000 kronor.

Lägenheten Vetterskoga jord är för tiden till den 14 mars 1938 utarrenderad till förre soldaten J. H. Vetterskog mot ett årligt arrende av 60 kronor. Arrendet omfattar västra delen av ägofigur 85 (väster om linjen G—F) samt ägofigur 89. Ägofigurerna 91 och 94 disponeras av Vetterskog som avskedsjord (soldattorpet Vetterskoga).

Lägenheten Södra Vetterskoga torp är för tiden till den 14 mars 1938 utarrenderad till skogsarbetaren Wilhelm Henning Norström mot ett årligt arrende av 110 kronor. Arrendet omfattar ägofigurerna 95, 96, 97 och 100.

Lägenheten Piltorpet är för tiden till den 14 mars 1938 utarrenderad till Gustaf Eriksson mot ett årligt arrende av 800 kronor.

De till försäljning ifrågasatta egendomarna Masmästarbo, Vetterskoga gård och Piltorpet ha — förutom mindre arealer — av ålder brukats såsom skilda jordbruksenheter. Masmästarbo har därvid sedan år 1915 brukats som självständig arrendelägenhet, under det att Vetterskoga gård och Piltorpet intill senare år utgjort rättargårdar under Skinnskattebergs bruks aktiebolag. Från år 1927 ha även sistnämnda egendomar brukats under arrendeform, vilken disposition bibehållits efter kronans förvärv år 1934 av det s. k. Skinnskattebergskomplexet, i vilket egendomarna ingå. Ur jordbruks- och även försörjningssynpunkt förete egendomarna skiftande karaktär. Masmästarbo har utgjort en brukningsenhet omfattande omkring 50 tunnland väl samlad åker av i stort sett medelgod beskaffenhet. Den har visat sig vara av sådan storleksordning och natur, att den kunnat drivas utan nämnvärt anlitande av lejd arbetskraft samt lämnat brukaren möjligheter till extra arbetsförtjänst, särskilt vintertid genom skogsarbeten, vartill förhållandevis rikliga tillfällen finnas i trakten. — Vetterskoga gård har utgjort en brukningsenhet omfattande omkring 150 tunnland åker av medelgod beskaffenhet. Den har en utsträckt figuration, medförande brukningssvårigheter, vilket förhållande även lämnat spår efter sig. En god skötsel av egendomen erfordrar i förhållandevis stor utsträckning lejd arbetskraft, som åtminstone för närvarande visat sig svår att erhålla. Gården är i sin nuvarande omfattning svårskött och av för trakten olämplig storlek. — Piltorpet omfattar ett samlat åkerkomplex av omkring 67 tunnland. Jorden är visserligen av relativt godartad natur, men avdikningsförhållandena äro mindre goda och egendomen har ett sankt och frostlänt läge. Brödspannmål torde endast i ringa omfattning kunna frambringas å egendomen. Den kan såsom försäljningsobjekt anses medelgod.

Genom en den 17 april 1937 fastställd avstyckningsförrättning ha från förenämnda arrendelägenheter utbrutits fem försäljningslotter — litt. A, B, C, D och E — vilka införts i jordregistret under beteckningarna Vetterskoga 4^2—4^6. Dessa försäljningslotter omfatta — lotten D, sedan visst i det följande angivet område undantagits — nedan angivna arealer.

Lott	Åker hektar	Äng hektar	Skogsmark hektar	Impediment hektar	Summa hektar
A	24.74	3.38	27.02	1.93	57.07
B	18.45	0.30	24.70	1.86	45.31
C	15.18	—	15.62	2.00	32.80
D	37.69	2.87	37.84	25.80	104.20
E	33.43	0.96	22.81	2.75	59.95
Summa	129.49	7.51	127.99	34.34	299.33

Över lotterna finnes framdragen en telegrafverket tillhörig telefonledning. Krångede Aktiebolag, vars rätt nu innehaves av Krafttransport Aktiebolag, har av Kungl. Maj:t genom resolution den 26 februari 1937 medgivits tillstånd att i avvaktan på koncession framdraga en elektrisk högspänningsledning över kronoparken Skinnskatteberg. Ledningen, som kommer att framgå över lotterna B, C och D, är å marken utstakad, varjämte erforderlig kalgata i skogsmark upphuggits.

Lotten litt. A. Å lotten befintliga byggnader tillhöra kronan. De äro i stort sett i dåligt skick samt för egendomens behov för små och otidsenliga. Åkerjorden är av knappt medelgod och ängen av medelgod beskaffenhet. Hävden är god.

Lotten omfattar — förutom skogsmark — i huvudsak arrendelägenheten Masmästarbo jämte arrendelägenheten Aspebo tillhörande tomtområde (ägofigur 30) med därå befintliga byggnader. Arrendatorn Anders August Pettersson har brukat lägenheten Masmästarbo sedan år 1915.

Lotten litt. B. Lotten är obebyggd med undantag av en kronan tillhörig logbyggnad, som är avsedd att ingå i köpet av lotten litt. A. Åkerjorden är av knappt medelgod beskaffenhet. Ängen är obetydlig. Hävden är medelgod.

Lotten omfattar del av arrendelägenheten Vetterskoga gård jämte skogsmark. Arrendatorn Einar Valdemar Nyberg har brukat nämnda lägenhet sedan år 1927.

Lotten litt. C. Lotten är obebyggd. Åkerjorden är av medelgod beskaffenhet. Äng saknas. Hävden är medelgod.

Lotten omfattar viss del av arrendelägenheten Vetterskoga gård jämte skogsmark.

Lotten litt. D med visst undantag. Från försäljningen är avsett att undantagas det å förenämnda karta angivna området A—B—C—D—E—F—G—H—A, vilket område i huvudsak omfattar soldattorpet Vetterskoga och lägenheten Vetterskoga jord.

Å lotten i övrigt befintliga byggnader tillhöra kronan med undantag av ett hönshus, som tillhör Maria Amalia Israelsson. Byggnaderna äro för lottens behov tillräckliga, men i stort sett i mindre gott skick. Åkerjorden och ängen äro av medelgod beskaffenhet. Hävden är medelgod.

Försäljningslotten omfattar del av arrendelägenheten Vetterskoga gård jämte skogsmark samt i huvudsak arrendelägenheten Södra Vetterskoga torp.

Lotten litt. E. Å lotten befintliga byggnader tillhöra kronan. De äro i stort sett i medelgott skick samt för lottens behov tillräckliga. Åkerjorden är av knappt medelgod beskaffenhet med undantag av omkring 5 hektar, som äro sanka och knappast torde kunna med ekonomisk fördel brukas. Ängen är obetydlig. Hävden är god.

Lotten omfattar arrendelägenheten Piltorpet jämte skogsmark. Arrendatorn Gustaf Ericsson har brukat lägenheten sedan år 1927.

Uppskattningsnämnden har uppskattat virkesförråden å salulotterna samt salu- och arrendevärden till belopp, som angivas i efterföljande tablå.

Lott	Virkesförråd m	Saluvärde			Arrendevärde
		Summa kronor	Härav värde av skog och skogsmark kronor	Härav kostnad för avstyckning kronor	kronor
Litt. A	1,390	21,500	5,700	250.42	1,000
» B	1,594	11,000	6,500	199.33	450
» C	1,319	9,400	5,500	144.20	400
» D (m. angivet undantag)	2,455	29,000	10,000	480.24	1,100
» E	2,628	21,000	9,000	263.52	1,000
Summa	9,386	91,900	36,700	1,337.71	3,950

Uppskattningsnämnden har föreslagit, att förenämnda lotter måtte försäljas enligt 1929 års försäljningsförordning med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1938, lotten litt. A med hembudsrätt för arrendatorn Anders August Pettersson, lotterna litt. B, C och E genom utbud under hand såsom jordbrukslägenheter enligt 13 § i förordningen och lotten litt. D genom utbud å auktion enligt 15 § i förordningen. Anledning förelåge icke att vid försäljningarna föreskriva särskilda villkor angående lotternas användning samt återköpsrätt. Skulle likväl föreskrifter härutinnan böra ifrågakomma, borde saluvärdena minskas med 10 procent. Uppskattningsnämnden har därjämte föreslagit vissa villkor i övrigt att gälla för försäljningarna.

Arrendatorn av Masmästarbo *Anders August Pettersson* har förklarat sig villig inköpa lotten litt. A på föreslagna villkor. Arrendatorn av Vetterskoga gård *Einar Valdemar Nyberg* har meddelat, att han ej önskade inköpa lotten litt. D och att han ej heller önskade arrendera egendomen för tiden efter den 14 mars 1938. Arrendatorn *Wilhelm Henning Norström* har förklarat sig ej önska förvärva den av honom arrenderade lägenheten Södra Vetterskoga torp. Han har anhållit, att vid försäljning av lotten litt. D, vari lägenheten ingår, måtte intagas villkor om rätt för honom att, så länge han det önskade, mot ett årligt arrende av 110 kronor nyttja den jord och de byggnader, som vore till honom upplåtna enligt kontrakt den 23 januari 1937. Arrendatorn av lägenheten Piltorpet *Gustaf Eriksson* har förklarat sig önska avflytta från lägenheten vid arrendetidens utgång den 14 mars 1938.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* ha ej haft något att erinra mot de ifrågasatta försäljningarna.

Överlantmätaren har uttalat, att hinder ej syntes möta mot avstyckning av området A—B—C—D—E—F—G—H—A.

Med skrivelse den 12 november 1937 har *domänstyrelsen* överlämnat ärendet till Kungl. Maj:t och därvid anfört, att styrelsen ej hade något att erinra mot uppskattningsnämndens förslag. Avstyckning av berörda område av lotten litt. D, vilket område vore ifrågasatt att försäljas till förre soldaten J. H. Vetterskog, borde ombesörjas av kronan. Frågan om försäljning av lot-

ten litt. D torde ej kunna avgöras utan riksdagens medverkan. Ärendet syntes därför lämpligen böra i sin helhet underställas riksdagens prövning.

Departementschefen. Mot det föreliggande försäljningsförslaget har jag ej annat att invända än att vissa av salulotterna synas ha erhållit en väl knapp skogstilldelning. Detta förhållande bör emellertid ej inverka fördröjande på försäljningsfrågan utan torde ärendet få i befintligt skick underställas riksdagens prövning. På Kungl. Maj:t torde få ankomma att, därest så framdeles skulle visa sig behövligt, medgiva försäljning till salulotternas köpare av den ytterligare skogsmark, som Kungl. Maj:t kan finna lämpligt.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoparken Skinnskatteberg i Skinnskattebergs socken av Västmanlands län ifrågavarande lotter litt. A, B, C, D med visst undantag ävensom E må med tillträdesrätt för köpare räknat från den 14 mars 1938 försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., nämligen

lotten litt. A (Vetterskoga 4^2) med ett saluvärde av 21,500 kronor, därav 250 kronor 42 öre förskotterad avstyckningskostnad, med hembudsrätt jämlikt 9 § i förordningen för arrendatorn Anders August Pettersson; skolande, därest Pettersson använder sig av hembudsrätten, varken kronan eller Pettersson äga framställa fordringsanspråk gentemot varandra på grund av det rörande lägenheten Masmästarbo nu gällande arrendekontraktet, med undantag dock för tilläventyrs oguldna arrendeavgifter och skatter för lägenheten,

lotten litt. B (Vetterskoga 4^3) med ett saluvärde av 11,000 kronor, därav 199 kronor 33 öre förskotterad avstyckningskostnad, *lotten litt. C* (Vetterskoga 4^4) med ett saluvärde av 9,400 kronor, därav 144 kronor 20 öre förskotterad avstyckningskostnad, och *lotten litt. E* (Vetterskoga 4^6) med ett saluvärde av 21,000 kronor, därav 263 kronor 52 öre förskotterad avstyckningskostnad, samtliga tre lotter genom utbud under hand såsom jordbrukslägenheter enligt 13 § i förordningen,

samt *lotten litt. D* (Vetterskoga 4^5) med undantag av området A—B—C—D—E—F—G—H—A enligt en av extra lantmätaren Ture Löfgren åren 1935 och 1936 upprättad och av extra lantmätaren Kurt Axén år 1937 kompletterad karta, med en areal av omkring 104.20 hektar och ett saluvärde av 29,000 kronor, därav 480 kronor 24 öre förskotterad avstyckningskostnad, genom utbud å offentlig auktion enligt 15 § i förordningen;

skolande vid försäljningarna i övrigt iakttagas, beträffande samtliga lotter, *att* lotterna överlåtas i det skick, vari de vid tillträdet befinnas, *samt att* ägarna av lotterna äro skyldiga tåla skada och intrång, som förorsakas lotterna genom en över desamma framdragen, kronan (telegrafverket) tillhörig telefonledning, beträffande lotterna litt. A, B, C och D, *att* ägarna av lotterna ej må utan vederbörande vägdistrikts medgivande avverka utmed allmänna vägen Köping—Skinnskatteberg inom lotterna befintliga alléträd av björk, beträffande lotterna litt. B, C och D, *att* Krafttransport Aktiebolag förbehålles rätt att över lotterna framdraga en elektrisk högspänningsledning enligt av Kungl. Maj:t lämnat medgivande genom resolution den 26 februari 1937 och hava ledningen kvarstående och nyttja densamma under en beräknad upplåtelsetid av 40 år utan rätt för ägarna av lotterna till annan ersättning än av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, *att* i köpen ej ingå å lotterna vid tillträdesdagen befintliga upphuggna virkesprodukter *samt att* ägaren av nämnda virkesprodukter medgives rätt att till den 1 juli 1939, då desamma skola vara från lotterna avforslade, nyttja erforderliga upplagsplatser ävensom vägar för virkesprodukternas avforsling, beträffande lotterna litt. A, D och E, *att* i köpen ingå endast kronan tillhöriga, å lotterna befintliga byggnader och anläggningar, beträffande lotterna litt. B och C, *att* i köpen ej ingå å lotterna befintliga, enskilda tillhöriga byggnader och anläggningar, beträffande lotten litt. A, *att* i köpet ingår en å lotten litt B befintlig logbyggnad, belägen invid allmänna vägen Köping—Skinnskatteberg (inom ägofigur 33 å förenämnda karta), *att* ägaren av lotten litt. A medgives rätt att fritt nyttja logbyggnaden å dess nuvarande plats till den 1 januari 1941, vilken dag byggnaden skall vara från platsen avforslad, *att* i köpet ej ingår växande skog och upphugget virke å området för den väg, som stamfastigheten, enligt bestämmelse vid avstyckningsförrättningen, äger bygga och begagna å lotten, *att* ifrågavarande skog och virke skola vara från lotten avforslade senast den 1 juli 1939, intill vilken dag kronan äger fritt disponera erforderliga upplagsplatser och vägar, *att* kronan förbehålles rätt att till den 14 mars 1940 fritt disponera den lägenhet i norra mangårdsbyggnaden vid Aspebo jämte del i uthusbyggnaden därstädes, som enligt kontrakt den 23 januari 1937 för tiden till den 14 mars 1938 utarrenderats till skogsarbetaren Gustaf Bertil

Larsson, *att* ägaren av lotten dels övertager de skyldigheter i form av beredandet av fri bostad, som kronan enligt kontrakt den 29 november 1934 åtagit sig gentemot följande personer, nämligen Johanna Matilda Bovin (södra vindsrummet jämte en skrubb i norra boningshuset vid Aspebo samt del i uthusbyggnaden därstädes) och Carl Erik Persson (södra boningshuset vid Aspebo jämte bod och hemlighus därstädes), dels ock medgiver nämnda personer rätt att, så länge de använda sig av berörda bostäder, jämväl nyttja lämpliga mindre potatisland invid byggnaderna, beträffande lotten litt. B, *att* i köpet ej ingår förenämnda å lotten befintliga logbyggnad *samt att* ägaren av logbyggnaden medgives rätt att fritt nyttja densamma å dess nuvarande plats till den 1 januari 1941, beträffande lotten litt. D, *att* i köpet ingår en å stamfastigheten befintlig smedja, belägen omedelbart öster om den plats, där lottens utfartsväg möter allmänna vägen Köping—Skinnskatteberg, *att* ägaren av lotten medgives rätt att nyttja smedjan å dess nuvarande plats till den 1 januari 1943, vilken dag den skall vara från platsen avforslad, *att* i köpet ej ingår ett å lotten befintligt, Maria Amalia Israelsson tillhörigt hönshus, vilket dock må avgiftsfritt kvarstå och av Israelsson nyttjas så länge hon bebor lägenhet vid Nybygget, *att* kronan ombesörjer och bekostar avstyckning av området A—B—C—D—E—F—G—H—A, *att* ägaren av lotten är skyldig dels tåla de jämkningar i lottens gränser och eljest, vilka kunna komma att bestämmas vid avstyckningen, dels ock medgiva, att området vid avstyckningen tillerkännes utfartsväg å ägofigur 83 samt rätt till vatten och grund i sjön Nedre Vettern utanför områdets strand enligt reglerna i 12 kap. 4 § jordabalken, *att* skogsarbetaren Wilhelm Henning Norström medgives rätt att, så länge han det önskar, mot en årlig avgift av 110 kronor, av lotten disponera den jord och de byggnader, som Norström för närvarande arrenderar enligt kontrakt den 23 januari 1937, *att* ägaren av lotten dels övertager de skyldigheter i form av beredandet av fri bostad, som kronan enligt kontrakt den 29 november 1934 åtagit sig gentemot följande personer, nämligen Johanna Sofia Fernström (södra gavelrummet i arbetarebostaden), Johan August Hedström och hans hustru Augusta Hedström (rummet intill södra gavelrummet i arbetarebostaden), Karl Viktor Larsson (sydöstra rummet å nedre botten i arbetarebostaden vid Nybygget), Ida Johanna Eriksson (nordvästra rummet å nedre botten i arbetarebostaden vid Nybygget) och Maria Amalia Israelsson (sydöstra rummet å övre botten i arbetarebostaden vid Nybygget), dels ock med-

giver nämnda personer rätt att, så länge de använda sig av berörda bostäder, jämväl nyttja del i källare och vedbod samt lämpliga mindre potatisland, *samt att* ägaren av lotten övertager de skyldigheter, som Skinnskattebergs bruks aktiebolag enligt avhandling den 6 februari 1918 åtagit sig gentemot skräddaren Carl Gustaf Lundblad och hans hustru Johanna Charlotta Berg samt Wilhelm Henning Norström angående dispositionsrätt och underhåll av vissa byggnader i Vetterskoga.

12:o.

Näs kungsgård i Kopparbergs län.

I skrivelse den 25 februari 1936 hemställde domänstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva försäljning mot ett saluvärde av 70,400 kronor jämlikt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i visa fall av kronoegendom m. m. utav huvudgårdslotten av kronoegendomen Näs kungsgård i Husby socken av Kopparbergs län, därvid lotten skulle utbjudas å offentlig auktion till den högstbjudande enligt 15 § i nämnda förordning. Den till försäljning avsedda lotten omfattade fastigheterna $^{758}/_{1000}$ mantal Näs kungsgård nr 1 litt. Aa (Näs kungsgård 1^2) med undantag av fastighetens andra skifte eller Ön, $^{856}/_{10000}$ mantal Näs kungsgård nr 1 litt. Ae (Näs kungsgård 1^6), $^{1033}/_{10000}$ mantal Näs kungsgård nr 1 litt. Af (Näs kungsgård 1^7), $^{364}/_{10000}$ mantal Näs kungsgård nr 1 litt. Aj (Näs kungsgård 1^{11}), $^{12}/_{832}$ mantal Ytternora nr 1 litt. Ac (Ytternora 1^4), $^{11}/_{832}$ mantal Ytternora nr 1 litt. Af (Ytternora 1^7) samt $^{11}/_{832}$ mantal Ytternora nr 1 litt. Ag (Ytternora 1^8), medan i kronans ägo skulle kvarbliva förenämnda andra skifte av Näs kungsgård 1^2, vilket för tiden till den 14 mars 1948 särskilt utarrenderats.

Av protokollet över en under år 1934 och 1935 hållen uppskattningsförrättning å egendomen jämte tillhörande handlingar inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen invid Dalälven, 14 kilometer från Hedemora stad och innehåller, huvudgårdslotten en areal av 140.6830 hektar, därav 112.2710 hektar inrösningsjord och 28.4120 hektar avrösningsjord, och lotten Ön 15.0400 hektar, därav 12.8930 hektar åker samt 2.1470 hektar äng och odlingsmark.

Huvudgårdslottens åker ligger i öppna, regelbundna fält och består av sandblandad lerjord. Å lägre belägna delar besväras åkern av vattenflöden från Dalälven. Ängsmarken utgöres i huvudsak av sluttningar mot berörda älv samt mot sjön Fatburen, som delvis begränsar egendomen i sydväst.

Torp och lägenheter finnas icke å egendomen.

Kronans å egendomen varande byggnader, samtliga liggande å fastigheten Näs kungsgård 1^2, utgöras av manbyggnad med tillhörande fyra flyglar ävensom för egendomen nödiga ekonomihus, däribland fyra arbetarbostäder, stor ladugårds- och stallbyggnad, smedja m. m.

Mangårdsbyggnaden och de fyra flyglarna äro intagna i en av byggnadsstyrelsen uppgjord förteckning över de i statens ägo varande byggnader av större kulturhistoriskt värde.

Egendomen har icke del i samfällighet i annan mån, än att de i egendomen ingående fastigheterna hava andelar i de vid ägostyckning å Näs kungsgård nr 1 för delägarnas gemensamma behov undantagna vägar och vattenområden ävensom i fiske i Dalälven. Fisket är av obetydligt värde.

Uppskattningsnämnden har framlagt förslag om egendomens försäljning i två lotter. Huvudgårdslotten med tillhörande byggnader har därvid saluvärderats till 70,400 kronor, varav för skog och skogsmark jämte fisket i Dalälven 6,000 kronor. Lotten Ön har åsatts ett saluvärde av 5,300 kronor, därav 2,000 kronor för skog. I saluvärdet ingår en å Ön befintlig loge. Värderingen av lotterna är verkställd under förutsättning, att desamma överlåtas i befintligt skick. Nämnden har föreslagit, att huvudgårdslotten skulle försäljas till arrendatorn Nils Olsson, vilken under mer än tio år innehaft densamma.

Överjägmästaren har biträtt dispositionsförslaget.

Överlantmätaren har förklarat hinder icke föreligga mot avstyckning av försäljningslotten Ön såsom en särskild fastighet.

Olsson har meddelat, att han ej önskade förvärva huvudgårdslotten till det åsatta saluvärdet. Han vore emellertid villig avgiva anbud å densamma, därest den utbjödes å auktion.

Statens jordnämnd föreslog i skrivelse den 12 maj 1936, att till arrendeegnahemsfonden måtte överföras *ej mindre* berörda försäljningslott, dock med undantag för det område, utgörande tomt samt trädgård med park, å vilket manbyggnaden jämte flygelbyggnader och diverse mindre ekonomibyggnader vore belägna, *än även* ett skogsområde om minst 75 hektar produktiv skogsmark av någon kronan tillhörig skog i trakten.

Sedan *domänstyrelsen* i utlåtanden den 3 juli och den 20 oktober 1936 förklarat sig biträda jordnämndens önskemål endast under villkor, att hela den av styrelsen till försäljning avsedda lotten komme att överföras till arrendeegnahemsfonden, förklarade *jordnämnden* i skrivelse den 29 januari 1937, att den avstode från sina önskemål beträffande kronoegendomen Näs kungsgård. Såsom bidragande orsak till detta beslut framhöll nämnden, att senare undersökningar bibragt nämnden den uppfattningen, att vid en uppdelning av egendomen hänsyn även finge tagas till det förhållandet, att en del av de egendomen förut frånsålda jordbrukslägenheterna vore i behov av kompletteringsjord. En egnahemsägare hade redan gjort dylik framställning. Därest sådan komplettering av ett flertal av dessa äldre lägenheter visade sig önskvärd, torde ytterligare uppdelning av egendomen knappast vara tänkbar. Därmed vore förutsättningarna för arrendeegnahemsbildning på platsen ej mera tillfinnandes.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien anförde i utlåtande den 19 maj 1936, att ur de synpunkter, akademien hade att företräda, hinder icke syntes möta mot den ifrågasatta försäljningen av kronoegendomen Näs kungsgård 1[2] på de av domänstyrelsen föreslagna villkoren, innebärande bland annat, att blivande ägare skulle vara skyldig att i händelse av större förändringar eller mera omfattande reparationer av de kulturhistoriskt vär-

defulla byggnaderna, mangårdsbyggnaden jämte fyra flygelbyggnader, underställa förslaget därom byggnadsstyrelsen ävensom att vid byggnadsarbetenas utförande följa byggnadsstyrelsens därvid lämnade föreskrifter.

Hos Kungl. Maj:t har *Ejnar Damm,* ägare av fastigheterna $^{514}/_{10000}$ mantal Näs kungsgård nr 1 litt. Ai (1^{10}) och $^{11}/_{832}$ mantal Ytternora nr 1 litt. Ae (1^{6}), i skrivelse den 11 augusti 1936 anhållit att för utökning av sin åkerareal, som endast omfattade 6.3 hektar, få inköpa de förut omförmälda fastigheterna Näs kungsgård 1^{11} och Ytternora 1^{8}.

Till följd av remiss den 2 februari 1937 har domänstyrelsen med skrivelse den 18 januari 1938 inkommit med ytterligare utredning i ärendet, varav inhämtas i huvudsak följande.

Domänintendenten har efter besök vid egendomen och efter hos vederbörande gjorda förfrågningar meddelat, att endast en lägenhetsägare, nämligen förenämnde Damm, önskade förvärva mark till utvidgning av förut ägt jordbruk. Damm hade emellertid förklarat sig åtnöjas med förvärv av allenast fastigheten Näs kungsgård 1^{11}.

På uppdrag av domänstyrelsen hade domänintendenten verkställt saluvärdering av nämnda fastighet. Enligt det över förrättningen upprättade protokollet hade fastigheten en areal av 9.4110 hektar, därav 4.2700 hektar åker, 0.7710 hektar äng och 4.3700 hektar vattenområde. Den hade åsatts ett saluvärde av 2,340 kronor. Värderingen av fastigheten, som vore i avsaknad av såväl byggnader som skog, hade verkställts under förutsättning, att området skulle överlåtas i befintligt skick.

Ejnar Damm har förklarat sig villig att till det åsatta saluvärdet förvärva ifrågavarande ägolott samt anhållit att få erlägga köpeskillingen i enlighet med stadgandena i §§ 21 och 22 A i försäljningsförordningen.

Domänstyrelsen har anfört att, då sistnämnda lott inginge i det fastighetskomplex, benämnt huvudgårdslotten, om vars försäljning domänstyrelsen i skrivelsen den 25 februari 1936 hemställt, saluvärdet å återstående delen av huvudgårdslotten borde jämkas till (70,400 — 2.340 =) 68,060 kronor. Då vidare efter den år 1934 verkställda uppskattningsförrättningen utstämpling måst vidtagas å huvudgårdslotten av under hösten år 1937 vindfälld skog till ett värde av 300 kronor, syntes huvudgårdslottens saluvärde ytterligare böra minskas med sistnämnda belopp eller till 67,760 kronor. Domänstyrelsen ansåge, att fastigheten Näs kungsgård 1^{11} borde försäljas till Ejnar Damm samt att huvudgårdslotten i övrigt borde utbjudas å offentlig auktion. Bägge lotterna borde tillträdas den 14 mars 1939, till vilken tidpunkt styrelsen föranstaltat om lotternas utarrendering. Ehuru Kungl. Maj:t torde vara befogad att utan riksdagens medverkan avgöra ärendet, i vad det avsåge försäljning av Näs kungsgård 1^{11}, syntes dock, då med hänsyn till arrendeavgäldens storlek (2,000 kronor) riksdagens medgivande erfordrades för försäljning av huvudgårdslotten, försäljningen av båda lotterna böra underställas riksdagens prövning.

Departementschefen.

Det av domänstyrelsen i skrivelsen den 18 januari 1938 framlagda försäljningsförslaget kan jag i huvudsak biträda. Jag förutsätter dock, att, därest vid närmare undersökning ytterligare behov visar sig föreligga av komplettering av mark för intilliggande fastigheter, detta behov så vitt möjligt blir tillgodosett. För den händelse mark för dylik komplettering frångår egendomen, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderlig jämkning i det huvudgårdslotten åsatta saluvärdet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronodomänen Näs kungsgård i Husby socken av Kopparbergs län förberörda två lotter, den ena omfattande fastigheterna $^{758}/_{1000}$ mantal Näs kungsgård nr 1 litt. Aa (Näs kungsgård 1^{2}) med undantag av andra skiftet eller Ön, $^{856}/_{10000}$ mantal Näs kungsgård nr 1 litt. Ae (Näs kungsgård 1^{6}), $^{1033}/_{10000}$ mantal Näs kungsgård nr 1 litt. Af (Näs kungsgård 1^{7}), $^{12}/_{832}$ mantal Ytternora nr 1 litt. Ac (Ytternora 1^{4}), $^{11}/_{832}$ mantal Ytternora nr 1 litt. Af (Ytternora 1^{7}) samt $^{11}/_{832}$ mantal Ytternora nr 1 litt. Ag (Ytternora 1^{8}) och den andra bestående av fastigheten $^{364}/_{10000}$ mantal Näs kungsgård nr 1 litt. Aj (Näs kungsgård 1^{11}), må försäljas, den förstnämnda lotten enligt 15 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. å offentlig auktion mot ett saluvärde av 67,760 kronor och den andra lotten till Ejnar Damm för en köpeskilling av 2,340 kronor samt under villkor

beträffande båda lotterna, *att* lotterna försäljas med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1939, *att* lotterna försäljas i det skick, vari de vid tillträdet befinna sig, *att* endast kronan tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningarna, *att,* därest kronan nödgas till arrendatorn av lotterna utgiva ersättning för av denne å lotterna verkställd höstplöjning, trädesberedning och sådd, köpare skall vara skyldig gottgöra kronan vad kronan i berört hänseende erlagt, *samt att* innehavare av över lotterna med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och desamma nyttja utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av tillsyn, reparation eller förändring av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur,

beträffande huvudgårdslotten, *att* blivande ägare av lotten skall vara skyldig att före vidtagande av större förändringar eller mera omfattande reparationer av den å lotten befintliga mangårdsbyggnaden ävensom de till denna hörande fyra flygelbyggnaderna underställa byggnadsstyrelsen förslag rörande de tilltänkta åtgärderna ävensom att vid byggnadsarbetenas utförande följa av byggnadsstyrelsen därför lämnade föreskrifter, samt

beträffande den av Näs kungsgård 1^{11} bestående lotten, *att* köpeskillingen skall erläggas jämlikt bestämmelserna i §§ 21 och 22 A i förenämnda förord-

ning *samt att* i övrigt vid försäljningen bestämmelserna i berörda förordning i tillämpliga delar skola lända till efterrättelse.

13:o.

Stadsägorna nr 202 och 203 i Avesta stad.

Jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 16 november 1894 inköptes från Svanå aktiebolag för kronans räkning vissa egendomar, bland andra de i Avesta socken av Kopparbergs län belägna fastigheterna Grabo och Myggbo.

Sedan Avesta socken införlivats med staden Avesta, hava nämnda fastigheter införts i stadens fastighetsregister och därvid betecknats som stadsägorna nr 202 och 203, av vilka den förstnämnda omfattar viss del av Grabo och den senare återstoden av samma fastighet jämte områden av Myggbo. Stadsägorna bilda jämte andra fastigheter Bjurfors kronopark.

De till fastigheten Myggbo hörande inägorna äro genom skogsförvaltningens försorg enligt kontrakt den 12 januari 1937 utarrenderade för tiden till den 14 mars 1938 mot en årlig avgäld av 350 kronor.

Inägorna till fastigheten Grabo, vilka numera förvaltas såsom jordbruksdomän, hava genom domänstyrelsens kontrakt den 28 juni 1936 och den 9 februari 1937 utarrenderats för tiden 14 mars 1937—14 mars 1938. Avgälden utgör även här 350 kronor.

Avesta stad har i framställning sådan den slutligen fullföljts hos domänstyrelsen anhållit att av ifrågavarande stadsägor nr 202 och 203 få förvärva tre inom staden befintliga, å en av distriktslantmätaren E. Hising över stadsägorna nr 23, 202 och 203 år 1936 upprättad karta med litt. A, B och C betecknade lotter.

Av dessa lotter omfattar lotten litt. A huvudsakligen inägoområdet av Grabo, lotten litt. B övrig del av samma område samt inägorna till fastigheten Myggbo och lotten litt. C uteslutande skogsmark.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* ha avstyrkt försäljningen av lotten litt. C, varjämte överjägmästaren beträffande lotten litt. B tillstyrkt försäljning av allenast det norr om järnvägen belägna området.

Av det över uppskattningsförrättning å lotterna litt. A och B den 30 augusti 1937 förda protokollet samt övriga ärendet tillhörande handlingar, ävensom berörda av distriktslantmätaren Hising upprättade karta inhämtas bland annat följande.

Lotterna litt. A och B äro belägna 2 kilometer från Avesta järnvägsstation. Den förstnämnda lotten innehåller en areal av 18,4900 hektar, därav 12,4710 hektar åker, 4.8740 hektar äng och 1.1450 hektar avrösningsjord. Den senare lotten innehåller en areal av 25.0770 hektar, därav 16.2520 hektar åker, 2.0150 hektar äng och 6.8100 hektar avrösningsjord.

Åkerjorden utgöres av sandblandad lera.

Två kronan tillhöriga logar finnas å lotten litt. A. Å den del av lotten litt. B, som ingår i fastigheten Myggbo, finnas kronan tillhöriga bostadshus, ut-

hus och loge. Vindsrummet i bostadshuset ävensom tvenne lider ägas av arrendatorn.

Lotterna hava taxeringsvärderats tillsammans med annan kronan tillhörig mark inom staden. Av det åsatta taxeringsvärdet har ett belopp av 28,000 kronor beräknats belöpa å lotterna.

Det norr om järnvägen belägna området av lotten litt. A har av *uppskattningsnämnden* saluvärderats till 23,795 kronor, därav 1,805 kronor för växande skog. Ett saluvärde av 5,145 kronor, därav för skog 1,022 kronor, har av nämnden åsatts det söder om järnvägen belägna området av samma lott.

Av lotten litt. B har nämnden saluvärderat det norr om järnvägen belägna området till 12,107 kronor och det söder om järnvägen belägna området till 41,985 kronor, av vilket belopp 9,640 kronor belöpa å växande skog.

Sammanlagda saluvärdet för lotterna utgör i runt tal 83,000 kronor, därav för skog 12,467 kronor.

Värderingen är verkställd under förutsättning, att lotterna överlåtas i det skick, vari de vid tillträdet befinnas. Nämnden har icke funnit anledning föreslå föreskrivande av villkor rörande områdenas användning eller om återköpsrätt. Skulle föreskrifter härutinnan likväl anses böra förekomma, har nämnden förordat en nedsättning i saluvärdena med tio procent.

Överlantmätaren har förklarat hinder icke föreligga för avstyckning, vare sig lotterna litt. A och B komme att försäljas i sin helhet eller försäljningen endast komme att omfatta lotten litt. A och det norr om järnvägen belägna området av lotten litt. B.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 26 februari 1938 överlämnat ärendet till Kungl. Maj:t och därvid anfört i huvudsak följande.

Den söder om järnvägen belägna delen av lotten litt. B funne styrelsen i likhet med överjägmästaren böra tillsvidare kvarstanna i kronans ägo. Bibehållandet av den å detta område befintliga lägenheten torde vara nödvändigt för tillgodoseende av arbetskraft å kronoparken. Därjämte vore det av betydelse, att lägenhetens arrendator kunde utöva vakthållning å kronoparken med därå varande vedupplag.

Mot försäljningen till Avesta stad av övriga saluvärderade områden och dem åsatta saluvärden hade styrelsen däremot intet att erinra. Staden hade förklarat sig villig att till angivna saluvärden förvärva områdena ifråga.

Områdena borde överlåtas med full och oinskränkt äganderätt och i befintligt skick tillträdas den 14 mars 1938. Köpeskillingen för områdena borde erläggas kontant. I övrigt borde i tillämpliga delar lända till efterrättelse stadgandena i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

Därest kronan nödgades till vederbörande arrendator utgiva ersättning för av denne å områdena till äventyrs verkställd höstplöjning, trädesberedning och sådd, borde staden förpliktas gottgöra kronan för vad kronan i berörda hänseende erlagt.

Departementschefen. Jag har intet att erinra mot domänstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av stadsägorna nr 202 och 203 inom Avesta stad berörda områden, nämligen lotten litt. A och den norr om järnvägen belägna delen av lotten litt. B, vilka lotter angivits å den i ärendet företedda, av distriktslantmätaren Hi-

sing upprättade kartan, må mot ett saluvärde av 41,050 kronor försäljas till Avesta stad under villkor i övrigt, *att* områdena försäljas med tillträdesrätt räknat från den 14 mars 1938, *att* områdena försäljas i det skick, vari de vid tillträdet befinnas, *att* endast kronan tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningen, *att* områdena tillförsäkras rätt till erforderliga utfartsvägar, *att* förbehåll göres för de jämkningar i områdenas gränser och arealer, som vid avstyckningsförrättning kunna befinnas erforderliga, *att* staden förpliktas att, därest kronan nödgas till vederbörande arrendator utgiva ersättning för av denne å områdena verkställd höstplöjning, trädesberedning och sådd, gottgöra kronan vad kronan i berörda hänseende erlagt, *att* köpeskillingen för områdena erlägges kontant vid tillträdet, *att* vid försäljningen av områdena bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse *samt att* innehavare av över områdena med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och nyttja desamma utan rätt för staden till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad departementschefen hemställt i de under 1:o—13:o här ovan antecknade ärenden.

Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämnar bifall till vad departementschefen hemställt samt förordnar, att till riksdagen skall avlåtas proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Ros.